

EUROOPAN UNIONIN
NEUVOSTO

Bryssel, 26. maaliskuuta 2007 (30.04)
(OR. en)

7495/07
ADD 1

SOC 105

ILMOITUS

Lähettäjä:	Puheenjohtajavaltio
Vastaanottaja:	Sosiaalityöryhmä
Päivämäärä:	2. huhtikuuta 2007
Asia:	Jäsenvaltioiden ja EU:n toimielinten suorittaman Pekingin toimintaohjelman täytäntöönpanon tarkastelu - Naisten koulutuksen indikaattorit = Ehdotus neuvoston päätelmiksi

Valtuuskunnille toimitetaan liitteessä puheenjohtajavaltio Saksan laatima selvitys naisten koulutuksen indikaattoreista.

Jäsenvaltioiden ja EU:n toimielinten suorittaman Pekingin toimintaohjelman täytäntöönpanon tarkastelu

Puheenjohtajavaltio Saksan laatima selvitys

Naisten koulutuksen indikaattorit

1. Johdanto

Pekingissä 1995 pidetyssä Yhdistyneiden Kansakuntien neljännessä naisten asemaa käsitelleessä maailmankonferenssissa hyväksytyt Pekingin julistus ja toimintaohjelma muodostavat suuntaviivat eurooppalaisille ja kansallisille politiikoille, joilla edistetään naisten ja miesten tasa-arvoa, ja ne ovat antaneet alkusysäyksen suurelle määrälle hallitusten käynnistämiä hankkeita sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi.

YK:n neljännen naisten maailmankonferenssin johdosta Madridin Eurooppa-neuvosto (15. ja 16.12.1995) pyysi laatimaan vuosittaisen katsauksen Pekingin toimintaohjelman täytäntöönpanosta jäsenvaltioissa.

Neuvosto (työllisyys, sosiaalipolitiikka, terveys ja kuluttaja-asiat) pyysi puheenjohtajavaltio Itävallan ehdotuksesta toimintaohjelman järjestelmällisempää seurantaan vuonna 1998. Tarkoituksena oli sisällyttää vuotuisen seurantaan määrälliset ja laadulliset indikaattorit sekä vertailuarvot edistymisen arvioimiseksi toimintaohjelman 12 keskeisellä ongelma-alueella, jotka ovat: A. naiset ja köyhyys, B. naisten kasvatus ja koulutus, C. naiset ja terveys, D. naisiin kohdistuva väkivalta, E. naiset ja aseelliset konfliktit, F. naiset ja talous, G. naiset vallankäytössä ja päätöksenteossa, H. institutionaaliset mekanismit naisten aseman edistämiseksi, I. naiset ja ihmisoikeudet, J. naiset ja tiedotusvälineet, K. naiset ja ympäristö sekä L. tytöt.

Jäsenvaltiot ovat sen jälkeen yhteistyössä Euroopan komission kanssa laatineet indikaattoreita kahta eri menettelyä käyttäen. Ensimmäisessä lähestymistavassa yhden ongelma-alueen indikaattoreita koskeva työ jaetaan kahdelle puheenjohtajavaltiolle, joista toinen kokoaa tarvittavat tiedot (kyselyjen laatiminen ja jakaminen jäsenvaltioille) ja toinen analysoi tiedot ja antaa selvityksen. Toisessa lähestymistavassa asianmukaisten indikaattoreiden ehdottaminen annetaan yhden puheenjohtajavaltion tehtäväksi.

Syyskuussa 2005 sukupuolten välisen tasa-arvon valtavirtaistamista käsittelevä korkean tason työryhmä¹ sopi jälkimmäisen menettelyn käyttämisestä.

Tavoitteena oli yksinkertaistaa ja nopeuttaa prosessia laatimalla jonkin tietyn ongelma-alueen indikaattorit kullakin puheenjohtajakaudella, jos se on mahdollista. Indikaattoreiden on perustuttava olemassa oleviin (saatavilla oleviin ja vertailukelpoisiin) tietoihin.

Puheenjohtajavaltioiden on keskityttävä pieneen määrään indikaattoreita, jotka vaikuttavat olennaisilta toimintaohjelman täytäntöönpanon kannalta ja joita Euroopan unionin on erityisesti syytä analysoida tarkemmin.

Pekingin toimintaohjelman kymmenes vuosipäivä vuonna 2005 tarjosi sopivan tilaisuuden menneiden saavutusten arviointiin sekä tulevien uudistusten ja toimien edistämiseen.

Toimintaohjelman täytäntöönpanon edistymistä Euroopan unionissa koskevan, puheenjohtajavaltio Luxemburgin esittämän selvityksen perusteella jäsenvaltiot sitoutuivat aiempaa järjestelmällisempään seurantaprosessiin ja indikaattoreiden jatkuvaan kehittämiseen. Euroopan unioni on tähän mennessä hyväksynyt indikaattorit toimintaohjelman kahdestatoista strategisesta tavoitteesta seitsemälle ongelma-alueelle (ks. liite I: hyväksytyt sukupuolten tasa-arvoa koskevat indikaattorit).

Sukupuolten välisen tasa-arvon valtavirtaistamista käsittelevä korkean tason työryhmä on pyytänyt puheenjohtajavaltio Saksaa keskittymään Pekingin toimintaohjelman strategiseen tavoitteeseen B, joka on naisten kasvatus ja koulutus. Naisten oikeus koulutukseen on ihmisoikeus, jolla on kauaskantoisia vaikutuksia naisten työllistymismahdollisuuksiin ja taloudelliseen riippumattomuuteen. Tältä osin kasvua ja työllisyyttä koskeva Lissabonin strategia tukee myös naisten innovaatiotoiminnan ja naisten osaamisen edistämistä. Sen lisäksi, että naisten koulutus on osa yleistä sosioekonomista kehitystä, se on selkeästi määritetty ongelma-alue, jolla on toteutettava tarvittavia uudistuksia.

¹ Sukupuolten välisen tasa-arvon valtavirtaistamista käsittelevän korkean tason työryhmän jäseniä ovat sukupuolten tasa-arvosta vastaavat EU:n jäsenvaltioiden edustajat (lähtökohtaisesti pääjohtajia ja/tai varapääjohtajia) sekä EU:n komission sukupuolten tasa-arvosta vastaavan pääosaston edustajat. Työryhmä kokoontuu yleensä kerran kunkin puheenjohtajakauden aikana keskustelemaan EU:n ohjelmista, aloitteista, indikaattoreista ja ajankohtaisista aiheista.

Euroopan unionissa naiset ovat nousseet miesten rinnalle koulutuksessa. Korkea-asteen koulutuksen aloittavien naisten ja miesten osuudet ovat nyt tasapainossa. Naiset saavuttavat keskimäärin miehiä korkeamman koulutustason. Puheenjohtajavaltio Saksan tavoitteena on esittää naisten koulutusta koskevia indikaattoreita, jotka osoittavat ne alueet, joilla on vielä jatkettava Pekingin toimintaohjelman täytäntöönpanoa.

Koulutuksen alalla esiintyy paljon sekä horisontaalista että vertikaalista eriytymistä sukupuolen mukaan. Koulutustaso ja asema työelämässä korreloivat positiivisesti. Naisten ja miesten välillä on kuitenkin selvä ero verrattaessa samantasoisien koulutuksen saaneiden sijoittumista työelämään.

Puheenjohtajavaltio Saksan selvityksessä määritellään Pekingin toimintaohjelman ja EU:n strategioiden mukaisesti viisi keskeistä asiaa, jotka koskevat sukupuolten tasa-arvoa koulutuksen alalla. Kaksi ensimmäistä tässä käsiteltävää asiaa ovat *elinikäinen oppiminen* ja *maahanmuuttajat koulutusjärjestelmässä*. Maahanmuuttajia koulutusjärjestelmässä koskevien konkreettisten indikaattoreiden laatiminen ei ole kuitenkaan nykyisin mahdollista, koska maahanmuuttajista koulutusjärjestelmässä ei ole saatavilla vertailukelpoisia EU-tietoja. Elinikäisen oppimisen rakenneindikaattori tarjoaa olennaista tietoa työllistymisestä, mutta jättää kuitenkin vastaamatta kysymyksiin naisten ja miesten pääsystä elinikäisen oppimisen piiriin sekä naisten ja miesten elinikäiseen oppimiseen osallistumista koskevista ominaispiirteistä.

Tästä syystä selvityksessä kohdistetaan päähuomio seuraaviin aiheisiin: korkea-asteen koulutus: tiede ja teknologia; epätasa-arvo työelämässä: koulutuksesta saatava hyöty; sekä korkeakoulumaailma: sukupuolten tasa-arvo akateemisessa yhteisössä ja päätöksentekotasolla. Mainituilta aloilta on saatavilla vertailukelpoista tietoa. Näin ollen selvityksessä ehdotetaan seuraavia kolmea naisten koulutusindikaattoria:

Indikaattori 1: Naisten ja miesten suorittamien loppututkintojen osuus kaikista luonnontieteellisten ja teknisten alojen korkea-asteen loppututkinnoista

Indikaattori 2: 25–64-vuotiaiden naisten ja miesten työllisyysaste koulutustason mukaan

Indikaattori 3a: ISCED 5a-tason tutkinnon suorittaneiden naisten ja miesten osuus kaikista ISCED 5a-tason tutkinnon suorittaneista ja tohtorintutkinnon suorittaneiden naisten ja miesten osuus kaikista tohtorintutkinnon suorittaneista kaikilla opiskelualoilla ja opiskelualan mukaan eriteltyinä

Indikaattori 3b: Naisten ja miesten osuus korkeakoulujen akateemisesta henkilöstöstä virka-aseman (A, B ja C) mukaan eriteltynä ja kaikissa virka-asemissa.

Selvityksen lopussa on yhteenveto tärkeimmistä tuloksista ja niiden vaikutuksista indikaattoreiden kehittämiseen vastaisuudessa.

2. Pekingin toimintaohjelma

Pekingin toimintaohjelmassa todetaan, että "kasvatus ja koulutus on ihmisoikeus ja välttämätön keino tasa-arvon, kehityksen ja rauhan saavuttamiseksi. Syrjimätön koulutus hyödyttää niin tyttöjä kuin poikiakin ja edistää siten tasavertaisuutta naisten ja miesten välisissä suhteissa. Tasa-arvoiset mahdollisuudet suorittaa tutkintoja ja pätevöityä on välttämätöntä, jos haluamme, että useammista naisista tulee muutoksentekijöitä. Tyttöjen ja naisten kasvatukseen ja koulutukseen investoiminen tuottaa poikkeuksellisen merkittäviä sosiaalisia ja taloudellisia tuloksia, ja se on osoittautunut yhdeksi parhaista keinoista saada aikaan kestävä kehitys sekä kestävä ja jatkuvaa talouskasvua". (4. luku, 69 kohta).

2.1 Elinikäinen oppiminen

Elinikäinen oppiminen on tärkeä osa toimintaohjelmaa: "Naisilla on oltava mahdollisuudet hankkia jatkuvasti uusia tietoja ja taitoja nuoruudessa hankittujen lisäksi. Tämä elinikäisen oppimisen konsepti sisältää niin oppilaitoksissa kuin muuallakin hankitut tiedot ja taidot – vapaaehtoistoiminta, palkaton työ ja perimätieto mukaan lukien". (4. luku, 73 kohta).

Elinikäisen oppimisen toteuttamiseksi on "kehitettävä ja toteutettava naisiin - etenkin nuoriin ja työelämään palaaviin naisiin – kohdistuvaa koulutus- ja uudelleenkoulutuspolitiikkaa, jotta he saavat muuttuvassa sosioekonomisessa ympäristössä vaadittavat, heidän työllistymismahdollisuuksiaan parantavat taidot" (B.3. 82 kohdan a alakohta); "annettava tunnustusta myös tyttöjen ja naisten vapaamuotoisille koulutusmahdollisuuksille kasvatusjärjestelmässä" (B.3. 82 kohdan b alakohta); "tiedotettava tytöille ja naisille ammattikoulutuksen, tieteen ja teknologian koulutusohjelmien sekä jatkokoulutusohjelmien saatavuudesta ja eduista" (B.3. 82 kohdan c alakohta) ja "suunniteltava naistyöttömille koulutusohjelmia, jotka antavat heille työllisyysnäkymiä avaavaa ja laajentavaa uutta tietoa ja uusia taitoja, itsensä työllistäminen ja yrittäjätaitojen kehittäminen mukaan lukien" (B.3. 82 kohdan d alakohta).

2.2 Maahanmuuttajat koulutusjärjestelmässä

Globalisaation ja siihen tiiviisti liittyvän maahanmuuttokysymyksen yhteydessä päättäjät pohtivat, miten taata maahanmuuttajien täysi integroituminen koulutusjärjestelmiin. Erilaisia uskontoja edustavat ja/tai erilaisen etnisen taustan omaavat henkilöt on hyväksyttävä ja otettava koulutusjärjestelmien piiriin. Sukupuolten tasa-arvon takaaminen kaikille opiskelijoille on keskeinen haaste tässä prosessissa. Toimintaohjelmassa todetaan, että "naisten syrjinnän ja naisten ja miesten eriarvoisuuden syiden poistamista auttaisi suuresti sellaisen kasvatus- ja elinympäristön luominen, missä naisia ja miehiä, tyttöjä ja poikia kohdellaan tasavertaisina ja kannustetaan kehittämään kaikkia lahjojaan, missä heidän ajatuksen-, omantunnon-, uskonnon- ja vakaumuksenvapauttaan kunnioitetaan ja missä kasvatus tukee vapautumista kaavamaisista nais- ja miesrooleista". (4. luku, 72 kohta).

Näin ollen syrjimätöntä, monikulttuurista koulutusympäristöä, joka edistää sukupuolten tasa-arvoa, voidaan parantaa siten, että "kumoamalla kaikki uskontoon, rotuun tai kulttuuriin perustuvat syrjivät lait ja säädökset on varmistettava, että naisten ja tyttöjen omantunnon- ja uskonnonvapautta kunnioitetaan oppilaitoksissa" (B.1. 80 kohdan f alakohta).

2.3 Korkea-asteen koulutus: Tiede ja teknologia

Erityisen tärkeänä pidetään naisten osuuden lisäämistä tieteen ja teknologian alalla, etenkin korkea-asteen koulutuksessa: "Korkeampi tieteellinen ja tekninen koulutus valmentaa naisia omaksumaan aktiivisen roolin maansa teknologian ja teollisuuden kehittämisessä, mikä vaatii ammatillisen ja teknisen koulutuksen monipuolistamista. (...) Onkin tähdellistä, että naiset eivät ainoastaan hyödy teknologiasta vaan myös osallistuvat tähän prosessiin suunnittelusta alkaen sen kaikissa vaiheissa soveltamiseen, valvontaan ja arviointiin saakka." (4. luku, 75 kohta).

Tätä varten on pantava täytäntöön seuraavat toimintaohjelmassa määritellyt naisten koulutusta koskevat strategiset tavoitteet: "on monipuolistettava ammatillista ja teknistä koulutusta sekä parannettava tyttöjen ja naisten mahdollisuuksia päästä opiskelemaan ja suorittaa loppuun ammatilliset ja muut opintonsa luonnontieteiden, matematiikan, teknisten tieteiden, ympäristötieteiden ja -teknologian, informaatioteknologian, korkean teknologian ja johtamistaidon kaltaisilla aloilla" (B.3. 82 kohdan e alakohta); sekä "lisättävä naisten osuutta koulutuspoliittisessa suunnittelussa ja päätöksenteossa, erityisesti naisopettajien osuutta kaikilla koulutustasoilla ja varsinkin sellaisilla akateemisilla aloilla, jotka ovat perinteisesti miesvaltaisia (kuten luonnontieteet ja teknologia" (B.4. 83 kohdan f alakohta).

2.4 Epätasa-arvo työelämässä: koulutuksesta saatava hyöty

Vaikka tyttöjen ja poikien yhtäläiset koulutusmahdollisuudet on laajalti taattu EU:n jäsenvaltioissa, joissa nuoret naiset ovat nousseet poikien ja nuorten miesten kanssa samalle tasolle ja osittain ohittaneet heidät virallisissa tutkinnoissa, naisten ja miesten välinen epäsuhta tulee esiin, kun opiskelijat siirtyvät työelämään. Useimmiten naiset ja miehet, joilla on vastaavat tutkinnot, eivät saavuta samaa ansiotasoa tai sijoittaudu yhtäläisesti johtotehtäviin.

Toimintaohjelmassa korostetaan, että "syrjintä koulutuksessa, työhönotossa, palkkauksessa ja ylennyksissä sekä urakehitystä haittaavat käytännöt (...) rajoittavat yhä naisten työmahdollisuuksia ja liikkuvuutta sekä heidän muita taloudellisia ja ammatillisia mahdollisuuksiaan" (4. luku, 152 kohta). Erityisesti se, miten koulutus edistää asemaa työelämässä, erottaa yhä naiset ja miehet.

2.5 Korkeakoulumaailma: sukupuolten tasa-arvo akateemisessa yhteisössä ja sen päätöksenteossa

Toimintaohjelmassa todetaan, että "tyttöjen ja naisten pääsy ja mahdollisuus pysyä mukana kaikilla koulutustasoilla – korkeakouluopinnot ja kaikki akateemiset alat mukaan lukien – on yksi niistä tekijöistä, jotka auttavat heitä jatkuvasti edistymään ammateissaan". Tässä korostetaan korkeakoulumaailman vastuuta toteuttaa sukupuolten tasa-arvoa käytännössä kaikilla aloilla ja kaikilla tasoilla (4. luku, 76 kohta).

Näin ollen toimintaohjelmassa vaaditaan "poistamaan sukupuolten eriarvoisuus korkeakouluopintojen kaikilta aloilta takaamalla naisille tasavertaiset mahdollisuudet urakehitykseen, koulutukseen, apurahoihin ja stipendeihin" (B.1. 80 kohdan c alakohta); "luomaan sukupuolen huomioonottava koulutusjärjestelmä, jotta voitaisiin varmistaa tasavertaiset koulutusmahdollisuudet naisille sekä heidän täysi ja yhdenvertainen osallistumisensa opetushallintoon ja sen päätöksentekoon" (B.1. 80 kohdan d alakohta) sekä "tukemaan ja kehittämään sukupuolierot huomioonottavaa tutkimusta (gender-research) sekä opintoja kaikilla koulutustasoilla, varsinkin yliopistojen ja korkeakoulujen jatkokoulutuksessa" (B.4. 83 kohdan g alakohta).

3. EU:n strategiat: naisten koulutus

Naisten koulutuksen edistyminen vaikuttaa huomattavasti EU:n taloudelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen. Maaliskuussa 2000 pidetyssä Lissabonin Eurooppa-neuvostossa asetettiin strateginen tavoite seuraavalle vuosikymmenelle: "tulla maailman kilpailukykyisimmäksi ja dynaamisimmaksi tietoon perustuvaksi taloudeksi, joka kykenee ylläpitämään kestäväää talouskasvua, luomaan uusia ja parempia työpaikkoja ja lisäämään sosiaalista yhteenkuuluvuutta". Tämä tavoite voidaan saavuttaa ainoastaan tieteellisen ja teknologisen tutkimuksen ja innovoinnin alalla tapahtuvan merkittävän kasvun avulla, eli lisäämällä tieteentekijöiden ja tutkijoiden määrää. Tähän saakka naisten tarjoamia mahdollisuuksia tieteessä ja teknologiassa ei ole kaikilta osin hyödynnetty. Lissabonin tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kuitenkin naisten taitojen vaalimista.

Neuvosto (koulutus, nuoriso ja kulttuuri) (2003) hyväksyi näin ollen Lissabonin strategian mukaisesti viisi arviointiperustetta, joihin kuuluu seuraava: "Euroopan unionissa matematiikan, luonnontieteiden ja tekniikan loppututkinnon suorittaneiden kokonaismäärän pitäisi nousta vähintään 15 prosentilla vuoteen 2010 mennessä, samalla kun miesten ja naisten välisen eron pitäisi pienentyä". Komissiossa maaliskuussa 2006 laaditussa naisten ja miesten tasa-arvon etenemissuunnitelmassa 2006–2010 todetaan, että "koulutus ja kulttuuri välittävät sukupuolten stereotypioita". Näin ollen siinä kehoitetaan edistämään politiikkoja, jotka "torjuvat sukupuolistereotypioita nuoresta pitäen edistämällä valvettuneisuutta opettajien ja opiskelijoiden keskuudessa, sekä kannustamalla nuoria naisia ja miehiä valitsemaan muita kuin perinteisiä koulutusaloja".

Lisäksi naisten ja miesten tasa-arvon etenemissuunnitelmassa 2006–2010 kehoitetaan saavuttamaan naisten ja miesten yhdenvertainen taloudellinen riippumattomuus. Siihen kuuluu se, että saavutetaan Lissabonin työllisyystavoite, jossa pyritään naisten 60 prosentin työllisyysasteeseen. Tällä hetkellä naisten työllisyysaste on matalampi kuin miesten. Tämä tilanne on monen eri muuttujan summa, johon liittyvät työn ja perhe-elämän yhdistämisen vaikeus sekä "naisten suora syrjiminen ja rakenteellinen eriarvoisuus, kuten toimialojen, ammattien ja työtapojen erottelu sukupuolen suhteen, koulutusmahdollisuudet, (...) sekä stereotypiat".

Jotta sekä miesten että naisten innovointikykyä voitaisiin täysin hyödyntää, huomattavia lahjakkuuksia on tuettava sukupuoleen katsomatta ja on huolehdittava siitä, että heillä on uramahdollisuudet tutkimuksen ja kehityksen parissa. Sukupuolieroihin perustuvat rajoitukset ovat erityisen näkyviä naisten urakehityksessä. Tässä selvityksessä painotetaan erityisesti naisten urakehitystä korkeakoulumaailmassa. Akateemiselle uralle edenneitä naisia on perinteisesti ollut vähemmän kuin miehiä, ja vielä nykyäänkin naisten osuus korkeakoulutuksessa on vähäisempi mitä korkeampi virkaikä. Sen lisäksi, että tämä jatkuva vertikaalinen sukupuolisegregaatio estää naisten akateemisten mahdollisuuksien hyödyntämisen, se myös estää naisia osallistumasta koulutusalan päätöksentekoon.

Huhtikuussa 2005 kokoontunut kilpailukykyneuvosto pyysi tämän epäkohdan korjaamiseksi nostamaan julkisen sektorin johtotehtävissä työskentelevien naisten osuutta 25 prosenttiin ja edistämään naisten osallistumista teollisuuden alan tutkimukseen ja teknologiaan. Tavoitteena on edistää innovointia, laatua ja kilpailukykyä tieteellisen ja teollisen tutkimuksen alalla.

Edellä käsitellyt EU:n strategiat ja tavoitteet perustuvat Pekingin julistukseen ja Pekingin toimintaohjelmaan (1995). Yleistavoitteena on edistää sukupuolten tasa-arvoa koulutuksessa, jotta voitaisiin hyödyntää naisten tarjoamat mahdollisuudet ottaen huomioon uhkaava asiantuntijapula ja puolustaa naisten huippuosaamista tieteessä. Puheenjohtajavaltio Saksan esittämät naisten koulutusta koskevat indikaattorit on valittu näiden EU:n politiikkojen tueksi.

4. Uudet naisten koulutuksen alat, jotka edellyttävät indikaattorien kehittämistä

4.1 Elinikäinen oppiminen

Elinikäisen oppimisen tarkasteleminen voi antaa tärkeää tietoa mahdollisesta sukupuolten välisestä epätasapainosta. Yksityiskohtaiset tiedot – jos niitä on käytettävissä – voivat antaa tietoa siitä, toimivatko naiset ja miehet virallisen oppimisen ja arkioppimisen suhteen eri tavoin sen jälkeen, kun virallinen pätevyys on saatu. Tällä voisi olla merkittävä vaikutus sukupuolten välisiin suhteisiin työmarkkinoilla.

Elinikäinen oppiminen on tärkeässä asemassa kilpailukyvyn, taloudellisen hyvinvoinnin ja riippumattomuuden sekä henkilökohtaisen kehityksen kannalta ja se on edellytys naisten ja miesten onnistuneelle osallistumiselle työmarkkinoilla. Sukupuolinäkökohdan johdonmukainen huomioon ottaminen tutkittaessa osallistumista elinikäiseen oppimiseen on keskeinen tekijä, sillä vain silloin voidaan todeta, ovatko elinikäiseen oppimiseen kannustavat politiikat yleisesti oikeudenmukaisia sekä naisille että miehille.

Kasvua ja työllisyyttä koskevan Lissabonin strategian yhteydessä käytetään elinikäisen oppimisen rakenneindikaattoria. Elinikäinen oppiminen koskee 25–64-vuotiaita, jotka ilmoittivat saaneensa koulutusta kyselyä edeltävien neljän viikon aikana (tiedot EU:n työvoimatutkimuksesta).

Eurostatin viimeksi julkistamista tiedoista ilmenee, että vuonna 2005 EU:ssa naiset osallistuivat elinikäiseen oppimiseen hiukan enemmän (10,4 %) kuin miehet (8,9 %). Kerätyt tiedot koskevat kuitenkin kaikkea koulutusta riippumatta siitä, oliko sillä merkitystä vastaajan silloisen tai mahdollisen tulevan työpaikan kannalta. Elinikäisen oppimisen rakenneindikaattoriin on määritelty kuuluvaksi kahdentyypistä koulutusta: virallista koulutusta ja epävirallista koulutusta, joka viittaa virallisen koulutusjärjestelmän ulkopuolella opetettaviin oppiaineisiin sekä epätavanomaisiin oppiaineisiin. Siinä ei täsmennetä koulutukseen osallistumisen syytä eikä elinikäiseen oppimiseen kuuluvan opiskelun kestoa.

Tämän seurauksena vaikuttaa siltä, että naisten ja miesten elinikäiseen opiskelun käytäntöjä koskevat yksityiskohtaiset tiedot (mm. ikä, sukupuoli, saavutettu koulutustaso, ammattiasema, ammattityyppi, opiskelukertojen tiheys, opiskelun kesto ja tyyppi) olisivat arvokkaita, jotta naisten ja miesten mahdollisuuksia osallistua elinikäiseen oppimiseen voitaisiin mitata asianmukaisesti.

4.2 Maahanmuuttajat koulutusjärjestelmässä

EU:n komissio on naisten ja miesten tasa-arvon etenemissuunnitelmassa 2006–2010 sitoutunut syrjinnän torjumiseen sen kaikissa muodoissa ja kaikkien osallisuutta edistävään yhteiskunnan luomiseen. "Heikossa asemassa oleviin ryhmiin kuuluvat naiset pärjäävät usein huonommin kuin samassa asemassa olevat miehet. Etnisiin vähemmistöihin ja maahanmuuttajiin kuuluvien naisten tilanne on kuvaava. He kärsivät usein kaksinkertaisesta syrjinnästä. Tämä vaatii sukupuolten tasa-arvon edistämistä maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikassa naisten oikeuksien ja kansalaisosallistumisen varmistamiseksi, heidän työllisyyspotentiaalinsa täysimääräiseksi hyödyntämiseksi sekä koulutusta ja elinikäistä oppimista koskevien mahdollisuuksiensa parantamiseksi."

Indikaattorin kehittämisen kannalta on varsin ongelmallista, ettei saatavilla ole yhdenmukaista määritelmää maahanmuuttotaustan omaavista ihmisistä eikä vertailukelpoisia tietoja maahanmuuttajien koulutustilanteesta. Termi "maahanmuuttaja" käsittää kaikki ne, jotka ovat lähteneet kotimaastaan aikomuksenaan asettua johonkin muuhun maahan pitkäksi aikaa. Määritelmä kattaa myös maahanmuuttajien toisen ja kolmannen sukupolven. Heistä puhutaan yleensä maahanmuuttajataustaisina henkilöinä.

Jotta kohdemaassa oleskelevista eri kansallisuuksia edustavista ulkomaalaisista opiskelijoista saataisiin tarkempia tietoja, käytetään muun muassa ilmauksia "kansainväliset opiskelijat", "kansalaisuus", "ulkomaan kansalaisuus", "maassa tilapäisesti oleskelevat", "opiskelijoiden liikkuvuus" ja "aiemmin ulkomailla opiskellut". Vaikka joiltakin jäsenvaltioilta saadaan jo melko hyvin eriytettyjä tietoja, EU:n tasolla vertailukelpoisia tietoaaineistoja on esimerkiksi maahanmuuttotaustaisista kansalaisista, jotka ovat asuneet samassa maassa viimeiset 15 vuotta ja aikovat vastedeskin tehdä niin, ja toisaalta vain lyhyeksi aikaa ulkomaiseen oppilaitokseen kirjoittautuneista vaihto-oppilaista. Koska nämä kategoriat ovat niin väljät, tarkasti eriytetty EU:n laajuinen vertailu ei ole mahdollinen.

Lisäksi maahanmuuttajien heterogeenisyys on otettava riittävästi huomioon. Oikeudellinen asema, alkuperämaasta muuttamisen syy, ikä maahanmuuttohetkellä, kielelliset esteet, uskonto, etninen alkuperä, kohdemaassa vietettyjen vuosien määrä sekä aikomus pysyä maassa tai palata alkuperämaahan ovat kaikki seikkoja, jotka määrittävät erilaisia maahanmuuttotilanteita erityisine haasteineen, tarpeineen ja mahdollisuuksineen. Vain yksityiskohtainen analyysi voisi auttaa ymmärtämään paremmin erilaisten maahanmuuttotaustojen ja toisaalta kaiken tasoiseen koulutukseen pääsyn ja osallistumisen välistä korrelaatiota ja siten mahdollistaa nais- ja miespuolisten maahanmuuttajien osallistumismahdollisuuksien merkittävät vertailut.

Nykyisin on kuitenkin vain tietty joukko lähestymistapoja, joita käyttäen saadaan tietoja nais- ja miespuolisista maahanmuuttajista sekä heidän suhteestaan koulutukseen kohdemaassa.

Eurydice-verkon tilasto maahanmuuttajataustaisten 15-vuotiaiden ja keskiasteen oppilaiden osuudesta yksityisissä ja yleisissä ylemmän perusasteen oppilaitoksissa on askel oikeaan suuntaan, vaikka se näyttääkin vain pienen osan kokonaiskuvasta. Käytettävissä olevat tiedot korkea-asteen koulutusta saavista maahanmuuttajista kuvaavat pääasiassa ulkomaalaisten opiskelijoiden kirjoittautumista/osallistumista eri opiskelualojen koulutukseen omissa kohdemaissaan (Eurostat, OECD).

Maahanmuuttajia koskevat sukupuolikohtaiset tiedot ovat erityisen tärkeitä. Usein juuri maahanmuuttajanaiset helpottavat perheittensä kulttuurista sopeutumista koulutukseen ja muutoksiin sekä heidän kotoutumistaan. Toisaalta monia maahanmuuttajanaisia syrjitään sekä heidän sukupuolensa että taustansa vuoksi. Näin ollen maahanmuuttajien koulutustilannetta koskevien tietojen sukupuolispesifinen analysointi olisi hyödyllistä tehokkaiden maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikkojen laatimiseksi.

Toistaiseksi on kuitenkin mahdotonta esittää uusia indikaattoreita asiaa koskevien merkityksellisten, vertailukelpoisten tietojen puutteen takia. Siksi tässä selvityksessä korostetaan, että tarvittavia tietoja on koottava järjestelmällisesti koko EU:n alueella ja niitä on analysoitava perusteellisesti, jotta voitaisiin tarkastella maahanmuuttajien osallistumista koulutusjärjestelmiin koko Euroopassa.

5. Katsaus käytettävissä oleviin tietoihin

5.1 Tietolähteet

Työvoimatutkimus on tärkeä väline indikaattoreiden kehittämisessä. Se on tärkein yhdenmukaistettuja ja vertailukelpoisia EU:n tason työmarkkinatilastoja tuottava tilastolähde. Työvoimatutkimus tarjoaa koulutuksen osalta nuorten koulutusta, elinikäistä oppimista ja koulun keskeyttäjiä koskevia tietoja, mutta tämän lisäksi siinä esitetään työllisyys- ja työttömyystietoja (aste, kasvu, työmarkkinoilla tai niiden ulkopuolella olevat), joista käy ilmi esim. työllisyysaseman sekä sukupuolen, ikäryhmän, koulutustason, kansalaisuuden, siviilisäädyn ja/tai huollettavien lasten lukumäärän välinen suhde.

Kansainvälinen yhteistyö tietojen keräämiseksi ja vertailukelpoisten tietojen analysoimiseksi on kehittynyt valtavasti. UNESCO, OECD ja EU ovat yhdessä kehittäneet UOE-kyselyn, ja johon kuuluvat kansainväliset määritelmät, jotka helpottavat vertailukelpoisten tietojen keräämistä. Tätä kyselyä käytetäänkin melkein kaikkien kansainvälisten koulutusta koskevien määrällisten vertailujen perustana.

Tämän lisäksi *Eurostat* ja *Eurydice* sekä sellaiset julkaisut kuin *She Figures* ja OECD:n katsaus koulutukseen tuottavat naisten ja miesten koulutukseen liittyviä tietoja ja analyysejä. Määritelmät ja tulkinnat eivät kuitenkaan aina ole samoja, varsinkaan sukupuolispesifisyyttä vaativissa analyyseissä, mikä heikentää tietojen käyttökelpoisuutta (ks. liite II: Tietokannat).

5.2 ISCED-luokitus tietojen analysoinnin perustana

Vuodelta 1997 oleva *UNESCO:n kansainvälinen koulutusluokitus (ISCED 97)* laadittiin tätä käyttötarkoitusta varten (ks. liite III: ISCED 97 -luokitus). ISCED-luokituksessa otetaan huomioon tutkintorakenteiden kansalliset eroavaisuudet. Se tarjoaa siten ainutlaatuisen kehyksen, jonka puitteissa eri maiden korkea-asteen koulutusjärjestelmiä voidaan luotettavasti verrata toisiinsa. ISCED-luokitus on kattava ja kansainvälisesti käytetty, ja siinä katsotaan olevan vain vähän aukkoja. Näin ollen ISCED on edelleen paras käytettävissä oleva koulutusluokitus tietojen analysointia ja päätelmien tekemistä varten.

5.3 Rakenneindikaattorit

Neuvosto on kehottanut komissiota laatimaan vuosittain Lissabonin strategiaan kuuluvan yhteenvetoraportin rakenneindikaattoreiden pohjalta. Rakenneindikaattoreiden avulla voidaan arvioida objektiivisesti Lissabonin tavoitteiden saavuttamisessa tapahtunutta edistymistä, ja ne tukevat raportin keskeisiä viestejä. Keväällä 2005 kokoontuneelle Eurooppa-neuvostolle toimittamassaan raportissa komissio esitteli Lissabonin strategiaa koskevan uuden lähestymistavan, jossa keskitytään kasvuun ja työllisyyteen.

Rakenneindikaattorit kattavat seuraavat kuusi alaa: yleinen talouden tilanne, työllisyys, innovaatio- ja tutkimustoiminta, talousuudistus, sosiaalinen yhteenkuuluvuus ja ympäristö. Naisten koulutuksen osalta mukaan on otettu luonnontieteellisten ja teknisten alojen loppututkinnon suorittaneiden määrää, nuorten koulutustasoa ja elinikäistä oppimista kuvaavat indikaattorit.

5.4 Aihekohtaiset indikaattorit – Koulutukseen liittyvien Lissabonin tavoitteiden saavuttamisessa tapahtunut edistyminen

Jotta voitaisiin arvioida edistymistä koulutukseen liittyvien Lissabonin tavoitteiden saavuttamisessa, on laadittu useita aihekohtaisia indikaattoreita ja seurattu niiden kehittymistä. Vuoteen 2006 mennessä oli tarkasteltu seuraavia yhdeksää alaa: opettajien laadun parantaminen, taitojen kehittäminen tietoyhteiskuntaa varten, luonnontieteellisten ja teknisten alojen opiskelijoiden määrän lisääminen, koulutukseen kohdistuvat investoinnit, kaikkien mahdollisuus käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa, koulutukseen osallistuminen, opintojen keskeyttäjät, vieraiden kielten oppimisen parantaminen sekä liikkuvuus ja yhteistyö.

6. Indikaattorit

6.1 Indikaattori 1: Naisten ja miesten suorittamien loppututkintojen osuus kaikista luonnontieteellisten ja teknisten alojen loppututkinnoista

Indikaattori kuvaa naisten ja miesten suhteellista osuutta korkea-asteen loppututkinnon suorittaneista luonnontieteellisillä (luonnontieteet, matematiikka ja tietotekniikka) ja teknisillä (tekniikka, valmistusteollisuus ja rakentaminen) aloilla vuonna 2004. Mukana ovat sekä julkiset että yksityiset oppilaitokset ja sekä korkea-asteen koulutukseen (ISCED 5) että tutkijakoulutukseen (ISCED 6) perustuvan loppututkinnon suorittaneet; lukumäärää verrataan korkea-asteen loppututkinnon suorittaneiden kokonaismäärään vastaavilla aloilla.

Indikaattorissa käytetyt koulutustasot ja -alat noudattavat kansainvälistä koulutusluokitusta (ISCED 97) sekä koulutusaloja koskevaa Eurostatin käsikirjaa (1999). ISCED 5 on määritelty korkea-asteen ensimmäiseksi tasoksi, ja se kattaa kaksi luokkaa, ISCED 5a ja ISCED 5b. Useimmat ISCED 5a -tason ohjelmat perustuvat valtaosin teoriaopintoihin, ja niiden tavoitteena on antaa riittävä pätevyys toimia

tutkimusohjelmissa tai korkeaa ammattitaitoa edellyttävissä ammateissa. ISCED 5b -tason ohjelmat ovat käytännönläheisiä, ja niiden sisältö on tyypillisesti laadittu siten, että se valmentaa tietyn ammatin harjoittamiseen. ISCED 5b -tason ohjelmista saatava pätevyys ei tarjoa suoraa mahdollisuutta toimia tutkimusohjelmissa.

ISCED 6 -taso kattaa tutkijakoulutusohjelmat, jotka antavat pätevyyden tehdä edistynyttä tutkimusta (tohtori, filosofian tohtori tms.). Koulutusohjelmissa keskitytään jatko-opiskeluun ja alkuperäistutkimukseen, ja ne valmentavat tutkinnon suorittaneita akateemiseen uraan korkeakouluissa.

Indikaattori erottelee toisistaan ISCED 5 - tai ISCED 6 -tutkinnon suorittaneet naiset ja miehet ja antaa siten tietoja luonnontieteellisillä tai teknisillä aloilla opintonsa suorittaneiden naisten suorittaman tutkinnon tasosta ja ammatillisesta suuntautumisesta. Tämä erottelu lisää analyysin syvyyttä, koska tutkinnon suorittaneiden opintoja koskevilla päätöksillä ja saavutuksilla voi olla merkittävä vaikutus heidän tulevaan uraansa ja yhteiskunnalliseen rooliinsa. Lisäksi koulutusalat on määritelty yksityiskohtaisemmin mahdollisten erojen osoittamiseksi. Tiedot on esitetty suhteellisenä osuutena kaikista loppututkinnon suorittaneista kullakin alalla, mikä helpottaa analysointia ja siten sekä horisontaalisen että vertikaalisen segregaation havaitsemista.

Taulukko 6.1: Naisten ja miesten osuus (%) ISCED 5 ja ISCED 6 -tason loppututkinnon suorittaneista a) luonnontieteiden, matematiikan ja tietotekniikan aloilla sekä b) tekniikan, valmistusteollisuuden ja rakentamisen aloilla (2004)^I

	ISCED 5				ISCED 6			
	Science, mathematics and computing		Engineering, manufacturing and construction		Science, mathematics and computing		Engineering, manufacturing and construction	
	Women	Men	Women	Men	Women	Men	Women	Men
geo								
eu25 European Union	39,8	60,2	23,6	76,4	39,0	61,0	23,2	76,8
be Belgium	30,4	69,6	20,8	79,2	28,9	71,1	20,2	79,8
bg Bulgaria	56,4	43,6	37,2	62,8	55,8	44,2	39,2	60,8
cz Czech Republic	40,0	60,0	24,4	75,6	34,9	65,1	21,2	78,8
dk Denmark	33,7	66,3	31,4	68,6	26,0	74,0	27,9	72,1
de Germany	36,1	63,9	17,4	82,6	29,5	70,5	11,8	88,2
ee Estonia	48,1	51,9	33,1	66,9	44,0	56,0	37,5	62,5
ie Ireland	42,9	57,1	17,3	82,7	45,3	54,7	28,7	71,3
gr Greece	42,8	57,2	38,5	61,5	32,3	67,7	21,0	79,0
es Spain	36,4	63,6	25,7	74,3	48,9	51,1	27,9	72,1
fr France ^{II)}	30,9	69,1	24,7	75,3	34,4	65,6	-	-
it Italy	53,6	46,4	28,6	71,4	54,0	46,0	31,2	68,8
cy Cyprus	42,2	57,8	20,2	79,8	83,3	16,7	-	-
lv Latvia	39,2	60,8	28,2	71,8	53,3	46,7	38,5	61,5
lt Lithuania	43,2	56,8	33,3	66,7	61,4	38,6	33,9	66,1
lu Luxembourg ^{III)}	-	-	-	-	-	-	-	-
hu Hungary	38,0	62,0	23,6	76,4	32,7	67,3	33,3	66,7
mt Malta ^{IV)}	34,5	65,5	19,3	80,7	60,0	40,0	20,0	80,0
nl Netherlands	23,0	77,0	15,4	84,6	37,7	62,3	23,4	76,6
at Austria	35,8	64,2	17,1	82,9	35,1	64,9	18,6	81,4
pl Poland	40,7	59,3	27,7	72,3	52,9	47,1	24,1	75,9
pt Portugal	50,7	49,3	33,8	66,2	51,5	48,5	35,6	64,4
ro Romania	59,1	40,9	32,5	67,5	45,7	54,3	28,7	71,3
si Slovenia	39,8	60,2	21,1	78,9	40,9	59,1	25,6	74,4
sk Slovakia	40,8	59,2	31,7	68,3	46,3	53,7	29,7	70,3
fi Finland ^{V)}	50,2	49,8	21,6	78,4	41,0	59,0	20,7	79,3
se Sweden	47,5	52,5	28,9	71,1	39,1	60,9	25,9	74,1
uk United Kingdom	37,4	62,6	20,0	80,0	37,9	62,1	21,2	78,8

Source: Eurostat, Education indicators

^{I)} Ten new Member States (Czech Republic, Cyprus, Estonia, Hungary, Latvia, Lithuania, Malta, Poland, Slovakia, and Slovenia) joined the EU in 2004, and during that year, a considerable number of students migrated to the "old" EU Member States. This "brain drain" is reflected in the EU graduate figures for 2004.

^{II)} Source: Statistics France. No data for engineering, manufacturing and construction (ISCED 6) is available.

^{III)} Luxembourg's University was founded in 2003. Therefore, there is no graduate data available for 2004.

^{IV)} Source: National statistics, Malta

^{V)} Source: National statistics, Finland

Korkea-asteen koulutusjärjestelmässä opintonsa aloittavien opiskelijoiden määrä on kasvanut merkittävästi EU:ssa, ja tämä on lisännyt myös loppututkinnon suorittaneiden määrää. Sukupuolten väliset erot alan valinnassa ovat kuitenkin edelleen selvät, ja näin ollen ne ovat jatkossakin tärkeä aihe tasa-arvokeskusteluissa. Tasa-arvokeskustelu ei siis saisi rajoittua koskemaan ainoastaan tasa-arvoa yleisessä osallistumisessa tai loppututkintojen suorittaneiden määrässä.

Valtaosassa EU-maita kaava on sama, eli luonnontieteellisillä ja teknisillä aloilla on enemmän miehiä kuin naisia, kun taas muilla kuin luonnontieteellisillä tai teknisillä aloilla naisia on enemmän kuin miehiä. Luonnontieteiden, matematiikan ja tietotekniikan aloilla naisten osuus loppututkinnon suorittaneista (eurooppalainen keskiarvo) on 39,8 % (ISCED 5) ja 39 % (ISCED 6) ja tekniikan, valmistusteollisuuden ja rakentamisen aloilla 23,6 % (ISCED 5) ja 23,2 % (ISCED 6), mikä tarkoittaa sitä, että naiset ovat edelleen aliedustettuina näillä aloilla.

Luonnontieteellisillä ja teknisillä aloilla loppututkinnon suorittaneiden naisten suhteellinen osuus ylittää EU:n keskiarvon lähinnä vain Pohjoismaissa ja Itä-Euroopan maissa, eikä tämä myönteinen suuntaus näissäkään maissa välttämättä ulotu työmarkkinoille. Siksi naisten osallistumisen esteisiin, kuten kulttuurisidonnaisiin ennakkoluuloihin ja stereotypioihin naisista luonnontieteellisillä ja teknisillä aloilla, olisi puututtava rakentavasti kansallisella tasolla.

On erittäin tärkeää aktivoida naisten potentiaali luonnontieteellisillä ja teknisillä aloilla. Taloudellisesta näkökulmasta katsoen nämä kaksi alaa eivät tule toimeen ilman naisten kykyjä ja osaamista. On tehokkuuskysymys hyödyntää kaikki käytettävissä olevat resurssit. Tämä nostaa esiin poliittisen kysymyksen siitä, miten voitaisiin parantaa sukupuolten välistä tasapainoa toisaalta luonnontieteiden, matematiikan ja tietotekniikan ja toisaalta tekniikan, valmistusteollisuuden ja rakentamisen aloilla korkea-asteen koulutuksessa (ISCED 5) sukupuolten tasapainon edistämiseksi ISCED 6 -tasolla sekä korkeaa pätevyyttä edellyttävissä ammateissa edellä mainituilla aloilla. Toimia olisi toteutettava näillä aloilla ja koulutustasoilla, jos EU:n kokonaistutkimuskapasiteettia halutaan parantaa.

6.2 Indikaattori 2: Naisten ja miesten työllisyysaste koulutustason mukaan

Työllisyysasteen mittaaminen sukupuolen ja koulutustason mukaan antaa tietoa siitä, millaisia tietoja ja taitoja työmarkkinoilla on tarjolla, ja auttaa arvioimaan, missä määrin työmarkkinat tarjoavat naisille ja miehille sopivia työpaikkoja. Indikaattori kuvaa 25–64-vuotiaiden naisten ja miesten työllisyysastetta koulutustason mukaan. Koulutustason määrittämiseen käytetään ISCED 97 -luokitusta (liite III). Koulutustaso jaetaan kolmeen luokkaan:

- (a) Esiasteen, alemman perusasteen ja ylemmän perusasteen koulutus (ISCED 0-2),
- (b) Keskiasteen koulutus ja keskiasteen jälkeinen koulutus, joka ei ole korkea-asteen koulutusta (ISCED 3-4) sekä
- (c) Korkea-asteen koulutus ja tutkijakoulutusaste (ISCED 5-6).

Luokat kuvaavat näillä eri koulutustasoilla hankittujen tietojen, taitojen ja tutkintojen välisiä eroja. Lisäksi ne osoittavat sellaisia erilaisia työmahdollisuuksia ja kohteita työmarkkinoilla, joita kuhunkin luokkaan liitetään. Tiedot perustuvat työvoimatutkimukseen.

Taulukko 6.2: 25–64-vuotiaiden naisten ja miesten työllisyysaste koulutustason mukaan (2006)

		Total (ISCED 1997)		Pre-primary, primary and lower secondary education - levels 0-2 (ISCED 1997)		Upper secondary and post-secondary non-tertiary education - levels 3-4 (ISCED 1997)		Tertiary education - levels 5-6 (ISCED 1997)	
		Between 25 and 39 years	Between 40 and 64 years	Between 25 and 39 years	Between 40 and 64 years	Between 25 and 39 years	Between 40 and 64 years	Between 25 and 39 years	Between 40 and 64 years
geo	sex								
eu25 European Union (25 countries)	m Males	86.3	74.7	79.9	65.6	86.9	75.9	91.2	85.4
	f Females	69.7	57.9	50.3	42.8	70.4	63.9	82.6	79.6
be Belgium	m Males	86.4	68.9	74.0	55.4	88.3	74.6	92.3	82.9
	f Females	76.1	51.0	49.0	33.8	74.4	57.4	88.9	74.1
bg Bulgaria	m Males	80.5	68.2	58.6	47.3	83.8	74.3	94.1	83.3
	f Females	70.4	59.0	38.4	31.9	73.1	66.0	86.6	76.7
cz Czech Republic	m Males	91.2	78.1	57.2	52.0	92.9	78.3	93.9	89.5
	f Females	66.6	62.7	40.5	39.7	67.3	65.6	73.7	82.5
dk Denmark	m Males	89.1	81.3	76.5	69.4	91.1	81.5	91.1	88.1
	f Females	79.8	72.1	59.3	58.3	79.0	70.3	86.2	84.1
de Germany	m Males	83.5	75.9	67.2	62.2	83.3	74.4	93.0	84.8
	f Females	70.4	63.2	45.6	46.4	72.8	64.6	82.1	78.0
ee Estonia	m Males	90.0	77.1	76.3	58.9	90.2	76.5	96.5	88.4
	f Females	77.3	77.2	:	54.3	74.6	77.1	86.5	84.9
ie Ireland	m Males	89.1	80.6	79.2	72.0	91.8	86.8	93.2	90.6
	f Females	72.2	55.2	45.8	38.2	69.9	61.0	84.4	77.4
gr Greece	m Males	89.1	80.0	90.1	75.3	88.9	82.2	88.2	88.1
	f Females	63.6	46.4	46.7	36.4	61.8	48.2	79.6	77.6
es Spain	m Males	87.5	78.7	85.5	73.7	88.5	84.6	89.3	86.6
	f Females	68.0	48.3	53.0	36.3	68.3	61.1	80.0	76.7
fr France	m Males	86.1	71.2	75.9	61.4	88.8	75.5	88.8	81.4
	f Females	71.3	61.5	49.0	51.3	71.8	67.3	81.7	74.2
it Italy	m Males	85.4	73.9	84.9	65.6	86.4	82.3	83.2	89.8
	f Females	60.8	45.4	44.9	29.7	67.1	63.3	73.2	81.1
cy Cyprus	m Males	92.6	86.2	84.2	83.1	95.4	85.6	93.5	91.9
	f Females	77.4	58.0	66.0	46.1	73.0	62.0	86.4	77.3
lv Latvia	m Males	83.8	74.3	74.6	56.0	84.8	76.1	96.9	87.6
	f Females	76.5	69.9	49.0	36.9	76.4	69.3	86.7	86.8
lt Lithuania	m Males	84.0	75.8	55.6	45.3	86.8	79.6	93.2	83.4
	f Females	81.0	66.5	53.6	32.7	76.8	65.7	92.2	85.1
lu Luxembourg (Grand-Duché)	m Males	93.2	75.5	92.6	68.6	93.7	74.9	93.2	85.2
	f Females	73.1	51.6	66.7	42.9	70.1	52.5	81.9	72.9
hu Hungary	m Males	85.4	64.1	64.2	37.1	88.0	68.9	93.8	80.7
	f Females	64.2	54.3	35.0	32.9	65.6	60.3	80.3	77.1
mt Malta	m Males	91.7	77.1	87.2	73.6	96.5	88.9	97.5	86.8
	f Females	51.8	23.1	35.7	18.0	71.2	49.6	84.3	60.6
nl Netherlands	m Males	92.2	78.9	86.8	72.0	92.8	79.6	95.2	84.1
	f Females	79.9	60.8	58.4	43.8	81.0	67.2	90.3	77.8
at Austria	m Males	90.9	75.3	76.5	62.1	91.9	75.6	94.8	84.4
	f Females	76.2	60.0	57.7	47.4	78.8	62.5	84.1	80.6
pl Poland	m Males	81.9	62.4	60.9	43.3	81.8	63.2	92.0	82.8
	f Females	66.8	48.0	39.6	28.2	61.7	48.3	84.5	75.3
pt Portugal	m Males	87.9	77.1	89.3	75.2	83.1	82.2	88.5	88.0
	f Females	78.5	62.3	74.4	58.2	77.8	77.0	89.1	82.0
ro Romania	m Males	81.0	71.3	71.9	60.8	81.5	71.7	91.3	89.5
	f Females	71.0	56.7	51.7	44.3	73.0	61.2	90.6	85.8
si Slovenia	m Males	89.2	71.8	73.4	58.1	89.7	72.6	95.3	84.0
	f Females	84.8	60.7	75.1	45.5	82.4	60.2	92.5	83.5
sk Slovakia	m Males	86.0	72.1	27.6	34.5	87.9	73.9	97.2	87.4
	f Females	64.8	56.4	20.6	29.0	66.2	60.6	78.5	77.3
fi Finland	m Males	86.3	73.0	75.2	59.3	85.1	74.1	94.2	84.4
	f Females	75.2	72.2	52.0	54.1	72.6	72.0	82.4	84.3
se Sweden	m Males	87.4	81.7	75.3	74.6	89.0	82.8	88.9	86.7
	f Females	79.5	76.5	56.0	57.1	79.3	76.9	85.0	87.8
uk United Kingdom	m Males	88.6	79.3	76.7	67.1	90.2	81.2	94.3	86.6
	f Females	72.6	66.7	52.6	63.0	72.5	79.1	86.3	86.4

Source: Eurostat, Labour Force Survey (quarterly survey results)

u: unreliable or uncertain data

Taulukosta 6.2 käy ilmi, että kaikissa EU-maissa naisten ja miesten työllisyysaste nousee koulutustason parantuessa. Lisäksi koulutustasosta riippumatta työllisyysaste laskee iän myötä. Eri EU-maissa tämä korrelaatio vaihtelee kuitenkin paljon. Naisten työllisyysaste on alempi kuin miesten kaikissa EU-maissa, mutta koulutustason noustessa erot pienenevät. Esimerkiksi korkea-asteen tai tutkija-asteen koulutuksen saaneiden naisten työllisyyttä kuvaavat suhdeluvut ovat korkeita (EU:n keskiarvo 25–39-vuotiaiden ryhmässä on 82,6 prosenttia ja 40–64-vuotiaiden ryhmässä 79,6 prosenttia), mutta niissä on miesten lukuihin verrattuna samanlaista vaihtelua kaikissa EU-maissa.

Tietojen perusteella on mahdollista sanoa, että a) vähän koulutetut ovat todennäköisemmin työttömiä tai kokonaan työmarkkinoiden ulkopuolella ja että b) sukupuolten palkkaero on suurempi koulutustason ollessa alhaisempi. Naisten työllisyysasteissa (EU:n keskiarvo) on suuria eroa niiden naisten välillä, joilla on keskiasteen koulutus tai sellainen keskiasteen jälkeinen koulutus, joka ei ole korkea-asteen koulutusta, (ISCED 3-4) tai toisaalta alemman asteen koulutus (ISCED 0-2).

ISCED 0-2 tasoisen koulutuksen saaneista naisista noin 50 prosenttia (25–39-vuotiaat) ja 43 prosenttia (40–64-vuotiaat) on aktiivisesti mukana työmarkkinoilla, kun taas miehillä, joilla on samantasoinen esi- tai perusasteen koulutus, luvut ovat 29,6 prosenttiyksikköä (25–39-vuotiaat) ja 22,8 prosenttiyksikköä suuremmat. Vaikka sukupuoliero on edelleen havaittavissa ISCED-tasoilla 0-2, ei pidä unohtaa että myös ISCED-tasoilla 3-4 miesten ja naisten työllisyysasteiden ero on 16,5/12 prosenttiyksikköä (EU:n keskiarvo) ja ISCED-tasoilla 5-6 (korkea-aste) 8,5/5,8 prosenttiyksikköä.

Työllisyysasteesta puhuttaessa on tarkasteltava myös työelämän ulkopuolella olevia. Työelämän ulkopuolella olevilla ei ole työtä, he eivät hae aktiivisesti työtä tai he eivät ole käytettävissä työhön. Työelämän ulkopuolella oleminen on yhteydessä henkilön ikään ja sukupuoleen. Naiset ovat miehiä paljon todennäköisemmin työmarkkinoiden

ulkopuolella, ja sen pääasiallinen syy ovat perhevelvollisuudet. Lisäksi henkilöt, joilla on vähän koulutusta, ja ikääntyneet ovat keskimääräistä useammin työelämän ulkopuolella. Työelämän ulkopuolella olevat vaikuttavat näin ollen huomattavasti ISCED 0-2 tasoisen koulutuksen saaneiden naisten suhteellisen alhaiseen työllisyysasteeseen sekä työllisyysasteen vaihteluun 25–39-vuotiaiden ja 40–64-vuotiaiden ikäryhmien välillä. Lisäksi kaikkein vähiten koulutettujen kohdalla lastenhoitokulut ovat suuremmat kuin heidän palkkatulonsa, ja sen takia monet vähän koulutetut naiset päättävät jäädä kotiin.

Vaikka naisten vaikutus kokonaistyöllisyysasteeseen EU:ssa on näin ollen suuri, naiset ovat edelleen todennäköisemmin ei-työllisiä kuin miehet. EU:n talouskehityksen edistäminen edellyttää kilpailukykyistä ympäristöä, johon on kuuluttava yhtälailla naisia ja miehiä. Naisten ja miesten pätevyyskäsiä onkin vahvistettava entisestään, jotta lisättäisiin työmarkkinoiden potentiaalia. Samaan aikaan on myös erittäin tärkeää, että työmarkkinat hyödyntävät sekä naisten että miesten jo olemassa olevia taitoja ja kykyjä.

- 6.3 Indikaattori 3a: ISCED 5a -tason tutkinnon suorittaneiden naisten ja miesten osuus kaikista ISCED 5a-tason tutkinnon suorittaneista ja tohtorintutkinnon suorittaneiden naisten ja miesten osuus kaikista tohtorintutkinnon suorittaneista kaikilla opiskelualoilla ja opiskelualan mukaan eriteltynä

Indikaattori jakautuu kahteen osaan. Sillä tutkitaan ISCED 5a -tason tutkinnon akateemisissa oppilaitoksissa suorittaneiden naisten ja miesten osuutta opiskelualan mukaan eriteltynä. Tähän kuuluvat akateemisesti suuntautuneet korkea-asteen koulutusohjelmat. ISCED 5a -tason tutkinnon suorittaneilla on pätevyys toimia korkeaa ammattitaitoa vaativissa ammateissa tai tutkimusohjelmissa.

Indikaattori osoittaa myös tohtorintutkinnon tai vastaavan tason tutkinnon (ISCED 6 -taso) akateemisissa oppilaitoksissa suorittaneiden naisten ja miesten osuuden kaikista tohtorintutkinnon tai vastaavan tason tutkinnon suorittaneista opiskelualan mukaan eriteltynä. Tarkasteltaessa opiskelualoja ISCED 5a-tasolla tai tohtorintutkintotasolla tai vastaavalla saadaan tietoa sukupuolten välisestä tasapainosta korkeasti koulutettujen keskuudessa, kun he ovat siinä vaiheessa, että he voivat päästä tutkimusohjelmiin tai työllistyä. Se kuvaa myös naisten ja miesten suoriutumista eri opiskelualoilla akateemisella ja edistyneellä tutkimustasolla.

Taulukko 6.3a: ISCED 5a-tason tutkinnon suorittaneiden naisten ja miesten osuus kaikista ISCED 5a-tason tutkinnon suorittaneista kaikilla opiskeluajoilla ja opiskeluaan mukaan eriteltynä (2004) ¹⁾

ISCED5a_d1+5a_d2 Tertiary programmes with academic orientation - all first degrees (ISCED 1997)																
Geo	Total		Teacher training and education science		Humanities and arts		Social sciences, business and law		Science, mathematics and computing		Engineering, manufacturing and construction		Agriculture and veterinary		Health and Welfare	
	Women	Men	Women	Men	Women	Men	Women	Men	Women	Men	Women	Men	Women	Men	Women	Men
eu25 European Union (25 countries)	58.4	41.6	77.6	22.4	71.2	28.8	60.6	39.4	42.2	57.8	25.7	74.3	52.4	47.6	75.6	24.4
be Belgium	52.7	47.3	72.0	28.0	64.0	36.0	55.2	44.8	38.7	61.3	23.3	76.7	49.0	51.0	59.9	40.1
bg Bulgaria	58.0	42.0	73.3	26.7	64.7	35.3	61.7	38.3	56.4	43.6	37.9	62.1	43.0	57.0	64.0	36.0
cz Czech Republic	56.8	43.2	76.8	23.2	64.5	35.5	60.9	39.1	40.6	59.4	24.1	75.9	56.4	43.6	73.9	26.1
dk Denmark	62.0	38.0	73.9	26.1	67.7	32.3	51.8	48.2	38.3	61.7	26.3	73.7	59.0	41.0	83.6	16.4
de Germany	49.9	50.1	71.9	28.1	69.2	30.8	47.7	52.3	36.8	63.2	23.0	77.0	53.1	46.9	66.3	33.7
ee Estonia	69.6	30.4	91.7	8.3	81.1	18.9	67.6	32.4	54.4	45.6	34.3	65.7	62.5	37.5	88.5	11.5
ie Ireland	59.6	40.4	80.8	19.2	65.9	34.1	59.6	40.4	41.2	58.8	25.0	75.0	44.8	55.2	82.6	17.4
gr Greece	61.9	38.1	75.7	24.3	79.1	20.9	60.5	39.5	42.7	57.3	45.0	55.0	52.6	47.4	62.2	37.8
es Spain	60.0	40.0	79.2	20.8	66.3	33.7	61.4	38.6	44.0	56.0	30.9	69.1	46.5	53.5	79.2	20.8
fr France ⁱⁱ⁾	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;
it Italy	58.1	41.9	85.1	14.9	77.0	23.0	57.2	42.8	53.6	46.4	28.6	71.4	43.5	56.5	66.3	33.7
cy Cyprus	76.6	23.4	79.8	20.2	90.4	9.6	74.3	25.7	61.7	38.3	0.0	#DIV/0!	0.0	0.0	0.0	0.0
lv Latvia	70.1	29.9	89.6	10.4	83.4	16.6	70.1	29.9	40.2	59.8	30.9	69.1	47.3	52.7	84.6	15.4
lt Lithuania	63.6	36.4	81.9	18.1	77.5	22.5	64.7	35.3	46.0	54.0	34.6	65.4	55.8	44.2	77.3	22.7
lu Luxembourg ⁱⁱⁱ⁾ (Grand-Duché)	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;
hu Hungary	63.7	36.3	78.6	21.4	71.3	28.7	67.0	33.0	36.7	63.3	24.3	75.7	46.3	53.7	79.9	20.1
mt Malta ^{iv)}	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;
nl Netherlands	56.6	43.4	79.2	20.8	59.8	40.2	50.9	49.1	23.0	77.0	15.4	84.6	49.6	50.4	77.7	22.3
at Austria	50.7	49.3	76.4	23.6	62.5	37.5	54.6	45.4	35.8	64.2	18.9	81.1	59.0	41.0	60.7	39.3
pl Poland	65.5	34.5	75.9	24.1	76.1	23.9	69.6	30.4	40.7	59.3	27.7	72.3	58.8	41.2	75.7	24.3
pt Portugal	68.3	31.7	85.1	14.9	71.5	28.5	64.8	35.2	54.2	45.8	36.0	64.0	62.0	38.0	80.1	19.9
ro Romania	56.9	43.1	45.3	54.7	68.1	31.9	62.5	37.5	60.9	39.1	33.2	66.8	41.1	58.9	64.6	35.4
si Slovenia	62.5	37.5	81.7	18.3	73.2	26.8	64.6	35.4	45.0	55.0	27.0	73.0	57.0	43.0	66.0	34.0
sk Slovakia	55.3	44.7	73.8	26.2	56.4	43.6	60.2	39.8	41.0	59.0	31.5	68.5	42.8	57.2	76.9	23.1
fi Finland ^{v)}	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;	;
se Sweden	63.3	36.7	80.0	20.0	66.4	33.6	59.6	40.4	51.6	48.4	29.3	70.7	55.9	44.1	85.4	14.6
uk United Kingdom	55.8	44.2	72.9	27.1	64.1	35.9	56.3	43.7	38.0	62.0	20.7	79.3	61.8	38.2	75.5	24.5

Source: Eurostat, Education indicators

i) Ten new Member States (Czech Republic, Cyprus, Estonia, Hungary, Latvia, Lithuania, Malta, Poland, Slovakia, and Slovenia) joined the EU in 2004, and during that year, a considerable number of students migrated to the 'old' EU Member States. This 'brain drain' is reflected in the EU graduate figures for 2004.

ii) Source: Statistics France.

iii) Luxembourg's University was founded in 2003. Therefore, there is no graduate data available for 2004.

iv) Source: National statistics, Malta

v) Source: National statistics, Finland

Taulukko 6.3b: Tohtorintutkimonsooritaneiden maisten ja miesten osuus kaikista tohtorintutkimon (ISCED 6) suorittaneista kaikilla opiskeluajoilla ja opiskeluaan mukaan eriteltynä (2004)ⁱ⁾

isced6_phdPhD/Doctorate (ISCED 6)																
Total			Teacher training and education science		Humanities and arts		Social sciences, business and law		Science, mathematics and computing		Engineering, manufacturing and construction		Agriculture and veterinary		Health and Welfare	
	Women	Men	Women	Men	Women	Men	Women	Men	Women	Men	Women	Men	Women	Men	Women	Men
geo																
eu25European Union (25 countries)	42.7	57.3	58.7	41.3	50.7	49.3	44.2	55.8	38.4	61.6	22.0	78.0	49.9	50.1	51.7	48.3
beBelgium	33.9	66.1	46.4	53.6	36.6	63.4	43.6	56.4	28.9	71.1	20.2	79.8	37.3	62.7	39.1	60.9
bgBulgaria	50.8	49.2	52.6	47.4	67.1	32.9	42.9	57.1	55.8	44.2	39.2	60.8	63.6	36.4	50.0	50.0
czCzech Republic	35.6	64.4	73.0	27.0	41.6	58.4	46.2	53.8	34.9	65.1	21.2	78.8	33.9	66.1	36.2	63.8
dkDenmark	35.9	64.1	0 ⁱⁱ⁾	0 ⁱⁱ⁾	50.0	50.0	39.1	60.9	26.0	74.0	27.9	72.1	56.2	43.8	46.0	54.0
deGermany	39.0	61.0	50.8	49.2	48.8	51.2	35.0	65.0	29.5	70.5	11.8	88.2	58.8	41.2	50.0	50.0
eeEstonia	62.2	37.8	100.0	0.0	60.7	39.3	61.5	38.5	44.0	56.0	37.5	62.5	20.0	80.0	80.5	19.5
ieIreland	45.7	54.3	50.0	50.0	47.9	52.1	53.1	46.9	45.3	54.7	28.7	71.3	47.6	52.4	55.0	45.0
grGreece	38.1	61.9	51.9	48.1	51.0	49.0	52.1	47.9	32.3	67.7	21.0	79.0	43.6	56.4	65.4	34.6
esSpain	47.5	52.5	57.5	42.5	48.8	51.2	49.0	51.0	48.9	51.1	27.9	72.1	44.1	55.9	51.8	48.2
frFrance ⁱⁱⁱ⁾			:	:	:	:			:	:	:	:			:	:
itItaly	50.9	49.1	72.5	27.5	58.5	41.5	50.4	49.6	54.0	46.0	31.2	68.8	54.4	45.6	61.5	38.5
cyCyprus	61.5	38.5	100.0	0.0	0.0	100.0	0.0	100.0	83.3	16.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
lvLatvia	58.3	41.7	100.0	0.0	50.0	50.0	57.9	42.1	53.3	46.7	38.5	61.5	100.0	0.0	52.9	47.1
ltLithuania	57.5	42.5	0.0	:	77.6	22.4	59.4	40.6	61.4	38.6	33.9	66.1	54.5	45.5	60.0	40.0
luLuxembourg ^{iv)} (Grand-Duché)	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
huHungary	42.9	57.1	66.1	33.9	50.0	50.0	45.7	54.3	32.7	67.3	33.3	66.7	30.3	69.7	39.9	60.1
mtMalta ^{v)}	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
nlNetherlands	39.4	60.6	0.0	0.0	42.7	57.3	40.9	59.1	37.7	62.3	23.4	76.6	39.0	61.0	48.6	51.4
atAustria	40.5	59.5	58.5	41.5	52.7	47.3	41.9	58.1	35.1	64.9	18.6	81.4	55.7	44.3	63.2	36.8
plPoland	46.9	53.1	:	:	54.9	45.1	48.2	51.8	52.9	47.1	24.1	75.9	48.7	51.3	51.5	48.5
ptPortugal ^{vi)}	47.8	52.2	78.3	21.7	50.9	49.1	46.3	53.7	51.3	48.7	35.0	65.0	52.8	47.2	46.3	53.7
roRomania	49.3	50.7	:	:	67.8	32.2	51.7	48.3	45.7	54.3	28.7	71.3	0.0	100.0	56.3	43.7
siSlovenia	40.6	59.4	50.0	50.0	57.5	42.5	39.0	61.0	40.9	59.1	25.6	74.4	50.0	50.0	53.8	46.2
skSlovakia	45.0	55.0	68.1	31.9	46.7	53.3	50.7	49.3	46.3	53.7	29.7	70.3	35.7	64.3	48.5	51.5
fiFinland ^{vii)}	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
seSweden	44.8	55.2	79.3	20.7	56.0	44.0	43.3	56.7	39.6	60.4	25.0	75.0	45.2	54.8	56.9	43.1
ukUnited Kingdom	43.1	56.9	60.4	39.6	49.3	50.7	50.7	49.3	37.9	62.1	21.2	78.8	47.2	53.1	54.5	45.5

Source: Eurostat, Education indicators

i) Ten new Member States (Czech Republic, Cyprus, Estonia, Hungary, Latvia, Lithuania, Malta, Poland, Slovakia, and Slovenia) joined the EU in 2004, and during that year, a considerable number of students migrated to the 'old' EU Member States. This "brain drain" is reflected in the EU graduate figures for 2004.

ii) Denmark's national statistics use different categories than those defined by Eurostat. Thus, the data shown in the table is skewed. Both, women and men make up the total of ISCED 6 graduates in teacher training & education.

iii) No data for PhD ISCED 6 is available

iv) Luxembourg's University was founded in 2003. Therefore, there is no graduate data available for 2004.

v) No data for PhD ISCED 6 is available

v) National Portuguese statistics

vii) No data for PhD ISCED 6 is available

ISCED 5a -luokan tutkinnon suorittaneissa naisten kokonaisuus (EU:n keskiarvo: 58,4 prosenttia) on suurempi kuin miesten osuus. Aihealueiden välillä ISCED 5a -tutkinnon suorittaneiden naisten vastaavassa osuudessa on kuitenkin huomattavia eroja. Naiset valitsevat miehiä useammin sellaisen opintoalan kuten opettajankoulutus, humanistiset tieteet ja taiteet sekä terveys ja hyvinvointi. Sellaisilla opintoaloilla, jotka perinteisesti liitetään miehiseen stereotypiaan, kuten luonnontieteet, matematiikka ja tietokoneala sekä koneenrakennus, valmistusteollisuus ja rakentaminen, miesten osuus on huomattavasti suurempi. Näin ollen ISCED 5a -tutkinnon suorittaneiden naisten suuressa kokonaisuudessa näkyy opintoaloittain tarkasteltaessa sukupuoleen perustuva stereotypimalli.

Naisten ja miesten aineenvalintatrenti ISCED 6 -tasolla ovat samansuuntainen kuin ISCED 5a -tasolla ja vain vahvistuu, kun kyseessä ovat ainealueet, joilla miesten osuus on yleensä suurempi. Miesten osuudessa on kuitenkin lisäystä myös sellaisilla opintoaloilla, joita aiemmin ovat suosineet pääasiassa naiset.

Näin ollen indikaattori paljastaa horisontaalisen segregaaation ainevalinnan osalta ja samanaikaisesti sukupuolten epäsuhteen vertikaalitasolla. Suurimmassa osassa EU:n jäsenvaltioita korkeakoulutukseen osallistuvien naispuolisten opiskelijoiden kokonaisuus on suurempi kuin miesten ja tutkinnon suorittamiseen mennessä (ISCED 5a -taso) naiset ovat useimmiten lisänneet johtoasemaansa miehiin nähden. Tohtorintutkintoa suorittavien ja vastaavalla tasolla (ISCED 6) opiskelevien keskuudessa miesten ja naisten suhteellinen osuus on kuitenkin päinvastainen.

On tärkeää muistaa, että ISCED 5a- ja ISCED 6- tasot toimivat välittäjinä koulutuksen ja korkeatasoisten työpaikkojen välillä, erityisesti tutkimuksen ja kehityksen alalla. Näin ollen politiikassa olisi keskityttävä tukemaan ISCED 5a-tutkinnon ja tohtorintutkinnon tai vastaavan suorittaneiden miesten ja naisten suhteellisten osuuksien tasapainottamista. Tällä tavoin voitaisiin laajentaa alkuperäistutkimusta koskevien lähestymistapojen skaalaa ja lisäksi antaa naisille ja miehille taidot ja pätevyyydet, joita he tarvitsevat päästäkseen tutkimus- ja kehittämistoiminnan ylimpään johtoon ja päätöksentekoon sekä yksityisellä että julkisella sektorilla.

6.4 Indikaattori 3b: Naisten ja miesten osuus korkeakoulujen akateemisesta henkilöstöstä virka-aseman (A, B ja C) mukaan eriteltynä ja kaikissa virka-asemissa

Naisten ja miesten suhteellinen jakautuminen korkeakoulumaailman eri virka-asematasoilla on ratkaisevan tärkeä tekijä sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi. Näin ollen on ehdottoman tärkeää, että vertikaali työllisyys ulottuvuus yliopistoissa ja korkeakouluissa saadaan oikaistua niin, että sukupuolijakaumaltaan vääristyneestä tutkimusareenasta saadaan muokattua luova ja kestävä T&K-ympäristö, jossa hyödynnetään naisten ja miesten yhtäläistä osallistumista.

Naisten ja miesten osuuden korkeakoulujen akateemisesta kokonaishenkilöstöstä virka-aseman mukaan eriteltynä ja yhteensä osoittavan indikaattorin avulla sukupuolten suhteellista osuutta voidaan arvioida eri virka-aseman tasoilla. Akateemisen henkilöstön virka-asemat toimivat viitekohtina. Tilastovastaavat (naisia ja tiedettä käsittelevän Helsinki-ryhmän alaryhmä) ovat kehittäneet tämän Euroopan komission ehdottaman luokituksen, josta käy ilmi korkeakoulumaailman vertikaali ulottuvuus, joka ei sisälly ISCED- luokitukseen. Akateemisen henkilöstön virka-asemista käy ilmi akateemisen aseman, kokemuksen ja koulutustason välinen yhteys:

Virka-asema A: korkein yksittäinen virka-asema, jossa tutkimusta tavallisesti harjoitetaan; virka-asema B: tutkijat, jotka työskentelevät korkeimman virka-aseman (A) alapuolella, mutta ovat korkeammassa asemassa kuin vastikään tohtorintutkinnon suorittaneet; sekä virka-asema C: ensimmäinen virka-asema, johon vastikään tohtorintutkinnon suorittaneet (ISCED 6) tavallisesti palkataan.

Taulukko 6.4: Naisten ja miesten osuus korkeakoulujen akateemisesta henkilöstöstä virka-aseman (A, B ja C) mukaan eriteltynä ja kaikissa virka-asemissa

	Grade A		Grade B		Grade C		Total	
	Women	Men	Women	Men	Women	Men	Women	Men
geo								
EU average	15.3	84.7	32.2	67.8	42.0	58.0	32.1	67.9
Belgium	9.0	91.0	20.7	79.3	33.1	66.9	25.3	74.7
Bulgaria	15.9	84.1	31.2	68.8	46.1	53.9	31.2	68.8
Czech Republic	10.3	89.7	22.1	77.9	40.2	59.8	32.0	68.0
Denmark	10.9	89.1	24.4	75.6	37.6	62.4	25.1	74.9
Germany	9.2	90.8	16.1	83.9	25.9	74.1	17.4	82.6
Estonia	17.2	82.8	37.1	62.9	56.6	43.4	44.0	56.0
Ireland	:	:	:	:	:	:	:	:
Greece	11.3	88.7	22.7	77.3	31.9	68.1	22.7	77.3
Spain	12.9	87.1	25.8	74.2	39.3	60.7	34.2	65.8
France	16.1	83.9	38.7	61.3	:	:	31.9	68.1
Italy	16.4	83.6	31.4	68.6	43.8	56.2	31.2	68.8
Cyprus	10.2	89.8	17.2	82.8	37.5	62.5	29.9	70.1
Latvia	26.5	73.5	37.0	63.0	65.0	35.0	57.7	42.3
Lithuania	12.1	87.9	37.4	62.6	49.5	50.5	38.7	61.3
Luxembourg	:	:	:	:	:	:	:	:
Hungary	15.4	84.6	30.9	69.1	46.0	54.0	36.2	63.8
Malta	2.3	97.7	31.7	68.3	14.2	85.8	26.7	73.3
Netherlands	9.4	90.6	14.2	85.8	27.0	73.0	19.3	80.7
Austria	9.5	90.5	16.2	83.8	35.6	64.4	25.8	74.2
Poland	19.5	80.5	27.4	72.6	41.0	59.0	34.9	65.1
Portugal	20.9	79.1	34.4	65.6	43.4	56.6	38.0	62.0
Romania	18.0	82.0	34.9	65.1	:	:	41.4	58.6
Slovenia	13.5	86.5	31.5	68.5	48.5	51.5	28.5	71.5
Slovakia	29.1	70.9	49.1	50.9	:	:	39.6	60.4
Finland	21.2	78.8	46.6	53.4	52.9	47.1	38.9	61.1
Sweden	17.6	82.4	36.1	63.9	52.2	47.8	33.0	67.0
United Kingdom	16.1	83.9	38.6	61.4	40.0	60.0	37.5	62.5

Lähde: She Figures 2006 - Naiset ja tieteen tilastot ja indikaattorit

Taulukon 6.4 tiedoista käy nopeasti ilmi, että korkeakoulumaailmassa vallitsee vertikaalinen segregatio. Naisia on akateemisen uran alussa 42 prosenttia (EU:n keskiarvo, C-virka-asema), kun taas A-virka-asemista vain 15,3 prosenttia (EU:n keskiarvo) on naisten hallussa. Miehillä on kaiken kaikkiaan valtaosa akateemisten laitosten A-virka-asemista (84,7 prosenttia) ja B-virka-asemista (67,8 prosenttia) (EU:n keskiarvo). Tämä tarkoittaa, että ainoastaan murto-osa tutkimuksen parissa työskentelevistä naisista saavuttaa ylemmän tason virka-aseman uransa aikana.

Tämä johtuu osittain siitä, että naisilla on yhä esteitä, joiden takia he eivät pysty täysin toteuttamaan kykyjään. Tuotantoresurssien ja ohjaajien heikko saatavuus, hyvä veliverkostot, joustamattomat työolot ja -ajat, perheystävällisen työympäristön puuttuminen, perhevelvollisuuksien epäoikeudenmukainen jakautuminen, puuttuvat asianmukaiset ja edulliset lastenhoitopalvelut sekä asenteellinen syrjintä estävät usein naisia etenemästä ylimpiin virkatehtäviin. Miehet osallistuvat edelleen paljon vähemmän perhevelvollisuuksiin kuin naiset ja heitä koskevat näin olen paljon vähemmän perhe- ja työelämän yhteensovittamiseen liittyvät asiat. Laajalle levinneiden stereotyyppien seurauksena miesten roolia tässä yhteydessä on aliarvioitu. Jos miehet osallistuisivat aktiivisesti ja tasavertaisesti perhevelvollisuuksiin ja lastenhoitoon, sukupuolten tasa-arvo etenisi suurin harppauksin.

Edistystä on tapahtunut, mutta epätasa-arvoa esiintyy kuitenkin vielä.

Työllisyyspolitiikkaa on mietittävä uudelleen, jotta sukupuolinäkökohdat voitaisiin ottaa huomioon korkeakoulumaailmassa, ja jotta voitaisiin kiinnittää huomiota laajempiin mahdollisuuksiin ja oikaista korkeakoulumaailman nykyisten työ- ja työllisyysmallien kielteiset sukupuoleen kohdistuvat vaikutukset. Pekingin toimintaohjelmassa korostetaan sitä, että naisten ja miesten välisen täyden tasa-arvon toteutuminen tutkimuksen, tieteiden ja talouden alalla edellyttää aktiivisia ponnisteluja, jotta voitaisiin edistää sekä naisten että miesten työn, kokemuksen, tietojen ja arvojen yhteiskunnalle antaman panoksen parempaa tunnustusta ja arvostusta.

7. Lopuksi

Euroopan unionissa naiset ovat miesten kanssa samalla tasolla koulutuksessa. Korkea-asteen koulutusjärjestelmässä sukupuolten välinen suhteellinen osuus on saavuttanut tasapainon. Naiset saavuttavat keskimäärin korkeamman koulutustason kuin miehet.

Puheenjohtajavaltio Saksan selvityksessä ehdotetaan indikaattoreita, jotka antavat tietoa sukupuolten välisestä jakaumasta korkea-asteen koulutuksen ja tutkimuksen alalla sekä koulutuksesta saatavasta hyödystä. Indikaattorit tuovat esiin aloja, joilla esiintyy sukupuolten välistä epätasapainoa, ja ne vahvistavat olemassa olevien, sukupuolten tasa-arvoa koulutuksessa, tutkimuksessa ja työllisyydessä edistävien EU:n strategioiden merkityksen.

Ensimmäisen merkittävän havainnon mukaan luonnontieteet ja tekniset aineet ovat edelleen miesvaltaisia huolimatta siitä, että naisten osuus korkea-asteen koulutuksessa on suurempi kuin miesten. Toinen tärkeä havainto on se, että naisten ja miesten osallistuminen työmarkkinoille on yhteydessä heidän koulutustasoonsa. Naisten kohdalla tämä korreloi voimakkaammin kuin miesten. Mitä korkeampi koulutustaso, sitä pienempi sukupuolten välinen ero työllisyysasteissa. Ero on kuitenkin aina olemassa. Syyt ovat moninaiset ja liittyvät toisiinsa: mahdottomuus yhdistää tyydyttävällä tavalla työ- ja perhe-elämä sekä naisten että miesten osalta, usein epätasa-arvoinen perhevelvollisuuksien jakautuminen naisten ja miesten kesken, stereotyyppiset sukupuoliroolit ja suoranainen syrjintä.

Kolmas tärkeä havainto liittyy korkeakoulumaailman vahvaan vertikaaliseen sukupuolisegregaatioon. Mitä korkeammalle akateemisessa hierarkiassa mennään, sitä harvemmin tapaa naisia. Syyt ovat samat kuin naisten ja miesten epätasa-arvoisessa osallistumisessa työmarkkinoille yleensä.

Tämän selvityksen perusteella voidaan selvästi todeta, että tarvitaan jatkuvia toimia kannustamaan naisia ja miehiä jatkamaan heidän valitsemallaan uralla, erityisesti korkea-asteen koulutuksen alalla, mutta myös muilla sektoreilla. Tämä edellyttää, että tarjotaan riittävästi mahdollisuuksia perhevelvollisuuksien sekä koulutuksen, tutkimuksen ja/tai työn yhteensovittamiseen, poistetaan sukupuolistereotypioita sekä ehkäistään, tutkitaan ja poistetaan sekä suoraa että epäsuoraa syrjintää.

Sen lisäksi, että ehdotetuissa indikaattoreissa pidetään tärkeänä sukupuolten tasa-arvopolitiikkaa koulutuksen ja tutkimuksen alalla, selvityksessä määritetään myös selkeästi 'elinikäinen oppiminen' ja 'maahanmuuttajat koulutusjärjestelmässä' sellaisiksi naisten ja miesten koulutuksen osa-alueiksi, jotka edellyttävät lisätutkimusta sukupuolinäkökohdan kannalta. Koska elinikäisen oppimisen rakenneindikaattori antaa kuitenkin vain vähän sukupuolispesifistä tietoa EU:n tasolla, ja koska maahanmuuttajanaisten ja -miehistä ei eri jäsenvaltioissa voimassa olevan lainsäädännön ja määritelmien eroavaisuuksien vuoksi ole nimenomaisia, johdonmukaisia ja vertailukelpoisia tietoja, mitään 'elinikäistä oppimista' ja 'maahanmuuttajia koulutusjärjestelmässä' koskevia indikaattoreita ei ole voitu tällä hetkellä laatia.

EU:n jäsenvaltioiden suorittaman Pekingin toimintaohjelman täytäntöönpanoa koskevat indikaattorit

Vuodesta 1999 lähtien neuvosto on hyväksynyt seuraavat sukupuolten tasa-arvoa koskevat indikaattorit:

- Naiset ja valta ja päätöksenteko, Suomen puheenjohtajakausi, 1999
- Naiset talouselämässä (työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen), Ranskan puheenjohtajakausi, 2000
- Naiset talouselämässä (samapalkkaisuus), Belgian puheenjohtajakausi, 2001
- Naisiin kohdistuva väkivalta, Tanskan puheenjohtajakausi (perustuu Espanjan puheenjohtajakaudella toteutettuun tutkimukseen ja konferenssiin), 2002
- Naiset ja miehet taloudellisessa päätöksenteossa, Italian puheenjohtajakausi (perustuu Kreikan puheenjohtajakaudella suoritettuun tutkimukseen), 2003
- Sukupuolinen häirintä työpaikalla, Alankomaiden puheenjohtajakausi (perustuu Irlannin puheenjohtajakaudella suoritettuun tutkimukseen), 2004
- Naiset ja terveys, Itävallan puheenjohtajakausi, 2006
- Institutionaaliset mekanismit, Suomen puheenjohtajakausi, 2006

Tietokannat*Eurostat*

Eurostat on Euroopan yhteisöjen tilastotoimisto. Sen tehtävä on tarjota Euroopan unionille korkealaatuinen tilastotietopalvelu. Eurostat tekee tiivistä yhteistyötä kansainvälisten järjestöjen, kuten YK:n ja OECD:n, kanssa, ja sen lisäksi se työskentelee EU:n ulkopuolisten maiden kanssa. Yksi Eurostatin keskeinen tehtävä on koordinoida tilastojärjestelmien parantamista jäsenehdokasvaltioissa ja kehitysmaissa.

Eurostatin tietoja on tässä raportissa käytetty indikaattoreissa 1, 2 ja 3a.

Eurydice

Euroopan koulutusalan tietoverkko, Eurydice, on ollut vuodesta 1980 yksi Euroopan komission ja jäsenvaltioiden perustamista strategisista järjestelmistä, joilla pyritään tehostamaan yhteistyötä lisäämällä järjestelmien ja politiikkojen tuntemusta. Vuodesta 1995 Eurydice on myös ollut erottamaton osa yhteisön koulutusalan Sokrates-toimintaohjelmaa.

Eurydice on institutionaalinen verkko, jonka tarkoituksena on kerätä, seurata, käsitellä ja levittää luotettavaa ja suoraan vertailukelpoista tietoa koulutusjärjestelmistä ja -politiikoista kaikkialla Euroopassa.

Eurydice kattaa Euroopan unionin jäsenvaltioiden, Euroopan vapaakauppaliiton kolmen Euroopan talousalueeseen kuuluvan maan sekä Sokrates-ohjelmassa mukana olevien EU:n jäsenehdokasvaltioiden koulutusjärjestelmät.

Verkko on tarkoitettu ennen kaikkea tarjoamaan päätöksentekijöille ja kaikille koulutusta antaville tahoille niiden tarpeita vastaavia tietoja ja tutkimuksia. Se antaa pontta eurooppalaiselle koulutusalan yhteistyölle kehittämällä tiedonvaihtoa järjestelmistä ja politiikoista sekä tuottamalla tutkimuksia koulutusjärjestelmille tyypillisistä kysymyksistä.

Eurydice toimii tiiviissä yhteistyössä useiden eurooppalaisten ja kansainvälisten järjestöjen kanssa. Eurydicen eurooppalainen yksikkö tukee komissiota työssä, jota se tekee tarvittaessa kansainvälisten järjestöjen, kuten Euroopan neuvoston, OECD:n (Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö) sekä Unescon (YK:n kasvatusta, tiede- ja kulttuurijärjestö) kanssa.

OECD – Katsaus koulutukseen 2006

Kaikkialla OECD-maissa hallitukset pyrkivät harjoittamaan politiikkaa, jonka avulla koulutusta saataisiin tehostettua, ja samalla ne etsivät uusia resursseja koulutuksen alati kasvaviin tarpeisiin.

Katsaus koulutukseen -julkaisun vuoden 2006 painoksen avulla maat voivat vertailla omaa suoritustasoaan muihin maihin. Siinä annetaan runsas, vertailukelpoinen ja ajan tasalla oleva joukko indikaattoreita koulutusjärjestelmien suoritustasosta, ja se edustaa alan ammattilaisten konsensusta siitä, miten koulutuksen nykytilaa pitää kansainvälisesti mitata.

Indikaattoreissa tarkastellaan, kuka osallistuu koulutukseen, miten paljon varoja siihen käytetään, kuinka koulutusjärjestelmät toimivat sekä mitä tuloksia saavutetaan. Saavutettuja tuloksia tarkastellaan monin erilaisin indikaattorein, esimerkiksi vertailemalla opiskelijoiden suorituksia avainaloilla tai tutkimalla koulutuksen vaikutusta ansioihin sekä aikuisten työnsaantimahdollisuuksiin.

Naisia koskevat luvut, "She Figures 2006"

"She Figures 2006" on lajissaan toinen julkaisu, jossa esitetään valikoituja EU:n työllisyystilastoja sukupuolen mukaan eriteltyinä sekä täydennettyinä tietyillä muilla tiedoilla ja joka antaa valaisevan näkökulman mies- ja naispuolisten tutkijoiden tämänhetkiseen työllisyystilanteeseen. Tämä julkaisusarja sai alkunsa vuonna 2003, kun tutkimuspääosaston tiede ja naiset -yksikkö halusivat luoda säännöllisesti päivitettävän julkaisun, jota voitaisiin hyödyntää sukupuolten välisen tasa-arvon edistymisen seurannassa.

Tarkoituksena oli ennen kaikkea, että julkaisusarja antaisi järjestelmällistä näyttöä sukupuolten välillä vallitsevasta epätasapainosta, joka saattaisi edellyttää toimenpiteitä EU:n ja/tai jäsenvaltioiden tasolla. Toissijainen tavoite oli edistää sukupuolen perustella eriteltyjen tilastojen keräämistä useita eri indikaattoreita varten.

Tässä raportissa She Figures 2006 -julkaisun tietoja on käytetty indikaattorissa 3b.

ISCED 97 -LUOKITUKSEN TASOJEN, LUOKITUSPERUSTEIDEN JA ALALUOKKIEN KUVAUS

0	ESIASTEEN KOULUTUS	Pääperusteet	Lisäperusteet	Alaluokat
	Järjestelmällisen opetuksen ensimmäinen vaihe, jonka pääasiallisena tarkoituksena on tutustuttaa pienet lapset koulumaiseen ympäristöön.	Opetusta annetaan keskuksessa tai koulussa, ja se on suunniteltu vastaamaan vähintään kolmevuotiaiden lasten kasvatus- ja kehitystarpeita. Henkilökunnan on oltava asianmukaisesti koulutettua (täytettävä pätevyysvaatimukset) lapsille tarkoitetun koulutusohjelman toteuttamiseen.	Opetushenkilöstön kasvatusopillinen pätevyys; kasvatuksellisia tekijöitä sisältävän opetusohjelman toteuttaminen.	
1	ALEMMAN PERUSASTEEN KOULUTUS	Pääperusteet	Lisäperusteet	
	Yleensä suunniteltu antamaan oppilaille vankka perusopetus lukemisessa, kirjoittamisessa ja matematiikassa.	Aloitetaan alemman perusasteen koulutukseen kuuluvat järjestelmälliset opinnot, esim. lukeminen, kirjoittaminen ja matematiikka. Aloitetaan koulutus kansallisesti suunnitelluissa alemman perusasteen koulutuslaitoksessa tai -ohjelmassa. Lukutoimintojen aloittaminen ei yksinään riitä perusteeksi koulutusohjelman luokittelemiselle ISCED 1 -tasolle.	Maissa, jossa oppivelvollisuuden alkamisikä (tai ikä, jolloin käytännössä katsoen kaikki oppilaat aloittavat opintonsa) on myöhempi kuin mainittujen aineiden järjestelmällisen opetuksen aloitus, oppivelvollisuuden ensimmäistä vuotta olisi käytettävä rajan vetämiseen ISCED 0 -tason ja ISCED 1 -tason välillä.	

2	YLEMMÄN PERUSASTEEN KOULUTUS	Pääperusteet	Lisäperusteet	Tavoite, johon ohjelmien on tarkoitus valmistaa oppilaat:	Ohjelman suuntautuminen
	Ylemmän perusasteen koulutus yleensä jatkaa alemman perusasteen perusohjelmia, vaikka opetus onkin ainekeskeisempää, ja siinä käytetään enemmän erikoistuneita opettajia, jotka pitävät tunteja omalla erikoisalallaan.	Tason 2 alussa ohjelmia aletaan järjestää entistä ainekeskeisemmin ja käyttäen enemmän erikoistuneita opettajia, jotka pitävät tunteja omalla erikoisalallaan. Jos tämä ohjelman järjestämiseen liittyvä siirtymäkohta ei vastaa luonnollista rajanvetoa kansallisten koulutusohjelmien välillä, ohjelmat olisi jaettava kohdasta, jossa tämä ohjelman järjestämiseen liittyvä muutos näkyy kansallisissa ohjelmissa.	Jos tämä järjestämiseen liittyvä muutos ei anna selkeää rajanvetokohtaa, maiden olisi keinotekoisesti jaettava kansalliset ohjelmansa ISCED 1 ja 2 -tasolle siitä kohdasta, kun alemman perusasteen koulutusta on annettu kuusi vuotta.	A Ohjelmat, jotka on suunniteltu valmistamaan oppilaat pääsemään suoraan tasolle 3 järjestelyssä, joka johtaa lopulta korkea-asteen koulutukseen. Tämä tarkoittaa pääsyä ISCED-tasolle 3A tai 3B.	Yleinen Koulutus, jota ei ole nimenomaisesti suunniteltu valmistamaan siihen osallistuvia tiettyihin ammatti- tai alaryhmiin taikka pääsyyn ammatillisiin/ teknisiin jatkokoulutus- ohjelmiin.
			Maissa, joissa rajanvetoa ei tehdä ylemmän perusasteen ja keskiasteen koulutuksen välillä ja joissa ylempi perusaste kestää enemmän kuin kolme vuotta, vain alemman perusasteen jälkeen tulevia 3:a vuotta pidetään ylemmän perusasteen koulutuksena.	B Ohjelmat, jotka on suunniteltu valmistamaan oppilaat pääsemään suoraan tason 3 C.	Ammatillinen Koulutus, joka valmistaa siihen osallistuvat suoraan (ilman jatkokoulutusta) määrättyihin ammatteihin. Tällaisten ohjelmien suorittaminen johtaa työmarkkinoiden kannalta merkitykselliseen ammatilliseen pätevyyteen.

2	YLEMMÄN PERUSASTEEN KOULUTUS	Pääperusteet	Lisäperusteet	Tavoite, johon ohjelmien on tarkoitus valmistaa oppilaat	Ohjelman suuntautuminen
				Ohjelmat, jotka on tarkoitettu pääasiassa C pääsyyn suoraan työmarkkinoille tämän tason lopussa.	
3	KESKIASTEEN KOULUTUS	Pääperusteet	Moduulityyppiset ohjelmat	Tavoite, johon ohjelmien on tarkoitus valmistaa oppilaat:	Ohjelman suuntautuminen
	Useimmissa maissa tämä on toisen asteen koulutuksen viimeinen vaihe. Opetus organisoidaan yleensä enemmän aiheittain kuin ISCED 2 -tasolla, ja opettajiltakin edellytetään yleensä korkeampaa tai ainekeskeisempää pätevyyttä kuin ISCED 2 -tasolla.	Ylemmän perusasteen ja keskiasteen koulutuksen välisiä kansallisia rajoja olisi pidettävä määräävänä tekijänä tasojen 2 ja 3 erottelussa. Tämän tason ohjelmiin pääsy edellyttää yleensä ISCED 2 -tason suorittamista tai peruskoulutuksen ja kokemuksen yhdistelmää, jolla osoitetaan kyky omaksua ISCED 3 -tason opetussisältö.	Koulutus suoritetaan ohjelmalla, jossa tietyt opetusvaatimukset saavutetaan yhdistelemällä kurssikokonaisuuksia eli moduuleita.	A Ohjelmat, joiden tarkoituksena on valmistaa suoraan ISCED-tasolle 5A.	Yleinen Opetus, jonka tarkoituksena ei ole valmistaa siihen osallistuvia nimenomaisesti tiettyihin ammatti- tai alaryhmiin tai pääsyyn ammatillisiin/tekniisiin jatkokoulutusohjelmiin.

3	KESKIASTEEN KOULUTUS	Pääperusteet	Moduulityyppiset ohjelmat	Tavoite, johon ohjelmien on tarkoitus valmistaa oppilaat:	Ohjelman suuntautuminen
			Ohjelmassa voi kuitenkin olla yksi moduuli, jolla ei ole erityistä opetuksellista tai työmarkkinoihin taikka erityiseen ohjelmaan liittyvää suuntautumista.	B Ohjelmat, joiden tarkoituksena on suora pääsy ISCED-tasolle 5B. C Ohjelmat, joiden tarkoituksena ei ole johtaa suoraan ISCED-tasolle 5A tai 5B. Nämä ohjelmat johtavat siis suoraan työmarkkinoille, ISCED 4 -ohjelmiin tai muihin ISCED 3 -ohjelmiin.	Koulutus, joka valmistaa siihen osallistuvat suoraan (ilman jatkokoulutusta) tiettyihin ammatteihin. Tällaisten ohjelmien suorittaminen johtaa työmarkkinoiden kannalta merkitykselliseen ammatilliseen pätevyYTEEN. Ammatillinen

4	KESKIASTEEN JÄLKEINEN KOULUTUS, JOKA EI OLE KORKEA-ASTEEN KOULUTUSTA	Pääperusteet	Ohjelmatyypit, jotka soveltuvat tasolle 4	Tavoite, johon ohjelmien on tarkoitus valmistaa oppilaat:	Ohjelman suuntautuminen
	Nämä ohjelmat ovat usein keskiasteen ja keskiasteen jälkeisen koulutuksen välisellä rajalla kansainvälisestä näkökulmasta katsottuna, vaikka ne saattavatkin kuulua kansallisessa kontekstissa selkeästi joko keskiasteen tai sen jälkeisiin ohjelmiin.	ISCED 4 -ohjelmiin tulevat opiskelijat ovat pääsääntöisesti suorittaneet ISCED 3 -tason.	Ensimmäiseen tyyppiin kuuluvat lyhyet ammatilliset koulutusohjelmat, joiden sisältöä ei monissa maissa pidetä korkea-asteen koulutuksena tai joiden kesto ei täytä ISCED 5B -ohjelmien vaatimusta, joka on vähintään kaksi vuotta.	A Ohjelmat, joiden tarkoituksena on antaa suora pääsy ISCED 5A tai 5B -tasolle.	Yleinen Koulutus, jota ei ole nimenomaisesti suunniteltu valmistamaan siihen osallistuvia tiettyihin ammatti- tai alaryhmiin tai pääsyyn ammatillisiin/teknisiin jatkokoulutusohjelmiin.
	Ne eivät useinkaan ole merkittävästi edistyneempiä kuin ISCED 3 -tason ohjelmat, mutta niiden tarkoituksena on laajentaa sellaisten koulutukseen osallistuvien tietoja, jotka ovat jo suorittaneet tason 3 ohjelman. Opiskelijat ovat tyypillisesti vanhempia kuin ISCED 3 -ohjelmissa.		Nämä ohjelmat on usein tarkoitettu opiskelijoille, jotka ovat suorittaneen tason 3, vaikka virallinen ISCED-tason 3 pätevyys ei välttämättä ole pääsyvaatimuksena.	B Ohjelmat, joita ei ole suunniteltu johtamaan suoraan ISCED 5A tai 5B -tasolle. Nämä ohjelmat johtavat suoraan työmarkkinoille tai muihin ISCED 4 -ohjelmiin.	Ammatillinen Koulutus, joka valmistaa siihen osallistuvat suoraan (ilman jatkokoulutusta) määrättyihin ammatteihin. Näiden ohjelmien suorittaminen johtaa työmarkkinoiden kannalta merkitykselliseen ammatilliseen pätevyYTEEN.

5	KORKEA-ASTEEN KOULUTUS	Tason ja alaluokkien (5A ja 5B) luokitusperusteet)	Kumulatiivinen teoreettinen kesto korkea-asteen koulutuksessa	Asema kansallisessa tutkintorakenteessa
	ISCED 5 -ohjelmien opetussisältö on tason 3 ja 4 ohjelmien sisältöä edistyneempi.	Pääsy näihin ohjelmiin edellyttää yleensä ISCED-tason 3A tai 3B suorittamista tai vastaavaa ISCED-tason 4A pätevyyttä. 1. Kumulatiivinen teoreettinen vähimmäiskesto (korkea-asteen tasolla) on kolme vuotta. 2. Tiedekunnalta edellytetään yleensä näyttöä edistyneestä tutkimuksesta. 3. Ohjelmaan voi kuulua tutkimushankkeen toteuttaminen tai tutkielman tekeminen. 4. Antaa koulutustason, joka on pääsyvaatimuksena korkea ammattitaitoa edellyttävissä ammateissa tai edistyneissä tutkimusohjelmissä.		
5A	ISCED 5A -ohjelmat ovat laajalti teoriapohjaisia, ja niiden tarkoituksena on antaa riittävä pätevyys edistyneisiin tutkimusohjelmiin sekä korkeata ammattitaitoa edellyttäviin ammatteihin pääsyä varten.	1. Ovat käytännönläheisempiä ja enemmän ammatillisesti suuntautuneita kuin ISCED 5A -ohjelmat, eivätkä valmista opiskelijoita suoraan edistyneisiin tutkimusohjelmiin. 2. Kesto vähintään kaksi vuotta. 3. Ohjelman sisältö on yleensä suunniteltu valmistamaan opiskelijat tiettyyn ammattiin.	Luokat keston mukaan: alle 5 vuotta, vähintään 5 vuotta.	Luokat: alempi, ylempi tai jatkokoulutus.
5B	ISCED 5B -ohjelmat ovat yleensä käytännönläheisempiä, teknisempiä tai enemmän ammatillisesti suuntautuneita kuin ISCED 5A -ohjelmat.		Luokat keston mukaan: ei ole.	Luokat: ei ole.

Tämä taso on varattu korkea-asteen ohjelmille, jotka johtavat tutkijan pätevyYTEEN. Ohjelmissa keskitytään jatko-opiskeluun ja alkuperäistutkimukseen.

1. Edellyttää julkaisukelpoista alkuperäistutkimuksen tuloksena laadittavaa tieteellistä tutkielmaa tai väitöskirjaa, joka lisää merkittäväällä tavalla tietämystä.
2. Ei perustu yksinomaan kurssityöhön.
3. Valmistaa koulutukseen osallistuvat tiedekunnan virkoihin laitoksissa, joissa opetetaan ISCED 5A -tason ohjelmia, sekä valtion ja elinkeinoelämän tutkimusvirkoihin.

Akateeminen henkilöstö

Seuraavassa luettelossa esitetään tässä selvityksessä käytetty akateemisen henkilöstön virka-asema. Kunkin maan kohdalla esitetään virka-asemaa A, B, C ja D vastaavat virka-asemat.

A: Korkein yksittäinen virka-asema, jossa tutkimusta tavallisesti harjoitetaan.

B: Tutkijat, jotka työskentelevät korkeimman virka-aseman (A) alapuolella mutta ovat korkeammassa asemassa kuin vastikään tohtorintutkinnon suorittaneet.

C: Ensimmäinen virka-asema, johon vastikään tohtorintutkinnon suorittaneet (ISCED 6) tavallisesti palkataan.

D: Joko tutkijoina työskenteleviä jatko-opiskelijoita, joilla ei vielä ole tohtorintutkintoa (ISCED 6), tai tutkijoita, jotka viroissa, joihin ei yleensä vaadita tohtorintutkintoa.

ITÄVALTA A Ordentliche/r Universitätsprofessor Vertragsprofessor/in Stiftungsprofessor/in Stiftungsprofessor/in Gastprofessor/in mit F&E Tätigkeit Emeritierte/r Professor/in mit F&E Tätigkeit B Universitätsdozent/in; im öffentl.-rechtl. Dienstverhältnis zum Bund; Amtstitel: Ao.Univ.Prof Vertragsdozent/in, im privatrechtl. Dienstverhältnis zum Bund; Funktionsbez.: Ao.Univ.Prof C Assistenzprofessor/in Universitätsassistent/in Assistent/in; Funktionsbezeichnung: Univ.Ass; bzw. Ass.Arzt, gem. (§ 49 I VBG 1948) Vertragsassistent/in Wissenschaftliche (Künstlerische) Mitarbeiter/in (in Ausbildung) gem. § 6 Uni-AbgG Oberarzt, Oberärztin Assistenzarzt/Assistenzärztin Arzt/Ärztin in Facharztausbildung Arzt/Ärztin für Allgemeinmedizin Facharzt/Fachärztin Zahnarzt/Zahnärztin Ärztliche/r Mitarbeiter/in mit Dienstverhältnis zum Land	Ärztliche/r Mitarbeiter/in mit Dienstverhältnis zum Krankenanstaltenbetreiber (KAGes, KAV, TILAK) D Bundeslehrer/in und Vertragslehrer/in Beamte/in/er und Vertragsbedienstete/r des wissenschaftlichen Dienstes Studienassistent/in Wissenschaftliche/künstlerische Hilfskräfte Demonstrator/in Sonstiges wissenschaftliches Personal <i>(Data relate to the Universities only)</i> BELGIA – FLAAMINKIELINEN A ZAP1 - Gewoon/buitengewoon hoogleraar ZAP2 - Hoogleraar B ZAP3 - Hoofddocent ZAP4 – Docent ZAP5 C AAP2 - Doctor-assistant Unpaid researchers (post-doctoral) WP3 - Post-doctoral of unlimited duration WP4 - Post-doctoral of limited duration
--	---

D Unpaid researchers (pre-doctoral) WP1 - Pre-doctoral of unlimited duration WP2 - Pre-doctoral of limited duration BELGIA – RANSKANKIELINEN YHTEISÖ A Professeur extraordinaire Professeur ordinaire B Professeur C Chargé(e) de cours BULGARIA A Professor B Associate Professor D Assistant Lecturer Research associate KYPROS A Professor B Associate Professor C Assistant Professor Lecturer Teaching Support Staff D Research associates and other staff TSEKIN TASAVALTA A Professor B Associate Professor C Senior Assistant D Assistant Lecturer TANSKA A Professor B Associate Professor C	Assistant Professor D Senior/forskningsstip Temporary scientific staff Other scientific staff VIRO A Professor B Associate Professor C Assistant Professor D Assistant Teacher Other <i>(The data on academic staff cover universities and research centres within universities)</i> SUOMI A Professor B Lecturer Senior assistant C Assistant Full-time teacher D Researcher RANSKA A Directeur de recherche Professeur d'université B Chargé(e) de recherche Maître de conférence D boursiers de thèse et Ingénieurs de recherche PhD students working in the labs SAKSA A C4 an allen Hochschularten W3 an allen Hochschularten B C3 an allen Hochschularten C2 auf Dauer an allen Hochschularten C2 auf Zeit an allen Hochschularten Hochschuldozenten, R1, C2, C3,
---	--

A9-A15, BAT I-IIa, III, AT Universitätsdozenten, H1-H3, BAT Ia, Ib, AT Oberassistenten, C2, H1, H2, A14, BAT Ia-IIa Obergeringeneure, C2, H1, H2, A14, BAT Ib W2 C Hochschulassistenten, C1, H2, BAT Ia-IIa Wissenschaftliche und künstlerische Assistenten, C1, H1, A13-A14, BAT Ib, IIa Akademische (Ober)Räte -auf Zeit-, A13, A14 Akademische Räte, Oberräte und Direktoren, A13-A16, C1-C3, R1, R2, H1-H3, BAT I-IIa, AT W1 (Juniorprofessuren) D Wissenschaftliche und künstlerische. Mitarbeiter im Angestelltenverhältnis. BAT I-IVb, Va, AT, Verg. entspr. A13 Ärzte im Praktikum, Tarif für AIP Wissenschaftliche Mitarbeiter im unbefristeten Arbeitsverhältnis 7), WM 2-6, BAT I-IIa Studienräte, -direktoren im Hochschuldienst, A13-A16, BAT I-IIb Fachlehrer, Technische Lehrer, A9- A13, AT Lektoren, A13-A14, BAT I-II, AT Sonstige Lehrkräfte für besondere Aufgaben, A9-A13, BAT I-Vc, Kr. VIII-XIII, AT Lektoren, WM 3, BAT IIa Lehrer im Hochschuldienst, WM 4-6, BAT IIa, IIb KREIKKA A Professor B Associate Professor C Assistant Professor D Assistant staff Lecturer Post-graduate scholars Temporary teaching staff	UNKARI A Professors B Assistant Professors C Lecturers D Researchers IRLANTI ITALIA A Full professor B Associate professor C Academic researcher LATVIA A Full Professor B Associate Professor C Assistant Professor Assistant Lecturer Researcher LIETTUA A Professor B Associate Professor C Assistant Professor D Other teaching and research staff LUXEMBURG MALTA A Professor B Associate Professor C Senior Lecturer D No title given
---	--

ALANKOMAAT A Professor B Associate Professor C Assistant Professor D Other academic staff Post-graduate (2-year post) Post-graduate (4-year post) Student assistant <i>(Data relate to the Universities only)</i> PUOLA A Full Professor B Doctor hab. Professor of high school C Doctor PORTUGALI A Reitor, Vice Reitor Professor Catedrático B Professor Associado Professor Coordenator Professor Auxiliar C Professor Auxiliar Professor Adjunto D Assistente Assistente Politecnico Leitor Assistente estagiario ROMANIA A Professors B Lectures, Assistant professors, Assistants D Teaching assistants SLOVAKIA A Full Professor B Docenti (Associate professor)	C Lecturers D Assistant lecturers SLOVENIA A Full Professor B Associate Professor C Assistant Professor D Assistant lecturer ESPANJA A Head of Department B Permanent and part-time professor Emeritus professor and visiting professor C Assistant Professor Senior Lecturer D PhD students RUOTSI A Professor B Senior lecturer Other research and teaching staff C Post-doctoral fellow D Postgraduate student Junior lecturer Guest lecturer Part-time teacher Technical and Administrative staff YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA A Professor B Senior lecturer Senior researcher C Lecturer D Researcher
---	--

ISCED 5-6 ja 6-tason tutkinnon suorittaneet koulutusaloittain sukupuolen mukaan eriteltyinä, absoluuttisina lukuina: tekniikka, tuotanto- ja rakennusala

	<i>isced97</i>	<i>isced5_6</i>	<i>isced5_6</i>	<i>isced5_6</i>	<i>isced6</i>	<i>isced6</i>	<i>isced6</i>
	<i>sex</i>	<i>total</i>	<i>males</i>	<i>females</i>	<i>total</i>	<i>males</i>	<i>females</i>
eu25		431254	329439	101815	12236	9402	2835
eu15		366933	282873	84060	10492	8088	2405
nms10		64321	46566	17755	1744	1314	430
eurozone12		302009	232517	69492	6802	5257	1545
be		7630	6046	1584	89	71	18
be_fr		2654	2111	543	69	54	15
be_vl		4978	3936	1042	20	17	3
cz		8018	6079	1939	468	369	99
dk		4695	3235	1460	376	271	105
de		53725	44516	9209	2107	1858	249
ee		854	571	283	16	10	6
gr		4864	3014	1850	119	94	25
es		50368	37395	12973	603	435	168
fr		:	:	:	:	:	:
ie		7061	5825	1236	108	77	31
it		49744	35489	14255	1177	810	367
cy		119	95	24	0	0	0
lv		1845	1324	521	13	8	5
lt		6489	4328	2161	62	41	21
lu		:	:	:	:	:	:
hu		5301	4045	1256	36	24	12
mt		:	:	:	:	:	:
nl		8693	7315	1378	483	370	113
at		6281	5203	1078	397	323	74
pl		34144	24729	9415	908	689	219
pt		10008	6618	3390	579	373	206
si		2219	1748	471	86	64	22
sk		5220	3570	1650	155	109	46
fi		:	:	:	:	:	:
se		11945	8525	3420	1096	812	284
uk		48284	38596	9688	2218	1748	471
bg		7418	4656	2762	74	45	29
hr		2269	1670	599	88	67	21
ro		26015	17581	8434	690	492	198
tr		49910	38342	11568	418	272	146
is		145	102	43	0	0	0
li		4	2	2	0	0	0
no		2559	1978	581	6	3	3
ch		7214	6391	823	319	254	65
al		:	:	:	:	:	:
mk		793	517	276	17	12	5
us		189402	152986	36416	6154	5017	1137
jp		195241	170178	25063	3355	3017	338

Source: Eurostat, Graduates in ISCED 3 to 6 by field of education and sex - absolute figures: engineering, production and construction

Työllisyysaste sukupuolen, ikäryhmän ja koulutustason mukaan (%) - miehet ja naiset yhteensä

sex t Total
time 2004q02
age y25_64 Between 25 and 64 years

	iscsed97	total Total (ISCED 1997)	iscsed0_2 Pre- primary, primary and lower secondary education - levels 0-2 (ISCED 1997)	iscsed3_4 Upper secondary and post-secondary non-tertiary education - levels 3-4 (ISCED 1997)	iscsed5_6 Tertiary education - levels 5-6 (ISCED 1997)
geo					
<i>eu25</i> European Union (25 countries)		69,1	54,2	72,4	83,8
<i>be</i> Belgium		67,8	49,4	73,1	84,1
<i>cz</i> Czech Republic		72,6	42,7	74,7	86,4
<i>dk</i> Denmark		78,9	62,0	79,7	86,5
<i>de</i> Germany (including ex-GDR from 1991)		69,0	48,6	69,5	82,7
<i>ee</i> Estonia		72,9	50,4	72,9	80,8
<i>gr</i> Greece		66,7	56,8	69,0	82,4
<i>es</i> Spain		66,7	57,2	73,0	81,8
<i>fr</i> France		71,3	58,6	75,4	82,6
<i>ie</i> Ireland		71,8	57,2	75,7	86,1
<i>it</i> Italy		63,3	51,6	73,5	82,4
<i>cy</i> Cyprus		76,9	64,1	79,5	88,8
<i>lv</i> Latvia		71,6	52,1	72,5	85,0
<i>lt</i> Lithuania		73,2	49,3	73,4	85,9
<i>lu</i> Luxembourg (Grand-Duché)		70,4	58,5	69,1	84,1
<i>hu</i> Hungary		64,5	36,5	71,1	82,9
<i>mt</i> Malta		55,7	47,7	76,4	88,6
<i>nl</i> Netherlands		74,5	59,0	77,7	85,6
<i>at</i> Austria		71,2	51,8	74,3	81,9
<i>pl</i> Poland		60,4	36,9	61,3	82,2
<i>pt</i> Portugal		75,1	72,0	80,2	88,4
<i>si</i> Slovenia		73,5	56,1	75,1	87,1
<i>sk</i> Slovakia		66,1	26,6	70,2	83,6
<i>fi</i> Finland		73,8	57,0	74,2	84,5
<i>se</i> Sweden		79,9	67,1	80,9	86,7
<i>uk</i> United Kingdom		75,4	54,3	79,7	87,7
<i>bg</i> Bulgaria		63,3	41,2	68,8	80,0
<i>ro</i> Romania		67,5	52,5	71,6	85,9

Työllisyysaste sukupuolen, ikäryhmän ja koulutustason mukaan (%) - naiset

sex *f Females*
time 2004q02
age *y25_64 Between 25 and 64 years*

isco97	<i>total Total</i> (ISCED 1997)	<i>isc02_2 Pre- primary, primary and lower secondary education - levels 0-2 (ISCED 1997)</i>	<i>isc03_4 Upper secondary and post-secondary non-tertiary education - levels 3-4 (ISCED 1997)</i>	<i>isc05_6 Tertiary education - levels 5-6 (ISCED 1997)</i>
geo				
<i>eu25</i> European Union (25 countries)	60,4	41,4	65,4	80,3
<i>be</i> Belgium	59,0	37,1	63,9	79,8
<i>cz</i> Czech Republic	63,1	39,0	65,8	79,1
<i>dk</i> Denmark	74,5	54,7	74,3	85,2
<i>de</i> Germany (including ex-GDR from 1991)	62,2	41,5	64,3	78,4
<i>ee</i> Estonia	70,4	46,6	68,6	78,7
<i>gr</i> Greece	50,6	36,9	53,3	75,3
<i>es</i> Spain	52,1	37,5	60,8	76,3
<i>fr</i> France	64,8	51,2	68,8	78,7
<i>ie</i> Ireland	60,1	37,7	64,1	81,1
<i>it</i> Italy	49,4	32,6	63,6	77,3
<i>cy</i> Cyprus	65,6	49,3	68,0	84,9
<i>lv</i> Latvia	66,8	44,2	66,1	82,1
<i>lt</i> Lithuania	69,3	39,8	68,1	84,8
<i>lu</i> Luxembourg (Grand-Duché)	58,2	47,1	56,3	76,4
<i>hu</i> Hungary	57,3	32,3	63,6	78,9
<i>mt</i> Malta	28,9	18,9	59,1	81,6
<i>nl</i> Netherlands	65,7	46,0	70,9	82,2
<i>at</i> Austria	63,0	44,4	67,1	77,7
<i>pl</i> Poland	54,2	30,6	54,0	79,8
<i>pt</i> Portugal	68,3	62,8	77,2	88,2
<i>si</i> Slovenia	69,1	50,4	70,6	86,1
<i>sk</i> Slovakia	58,4	24,3	62,8	79,4
<i>fi</i> Finland	71,5	53,1	70,5	82,5
<i>se</i> Sweden	77,8	59,5	78,0	86,8
<i>uk</i> United Kingdom	68,3	49,6	74,3	85,9
<i>bg</i> Bulgaria	59,4	35,2	64,0	77,3
<i>ro</i> Romania	61,3	46,3	66,5	84,4

Työllisyysaste sukupuolen, ikäryhmän ja koulutustason mukaan (%) - miehet

sex *m Males*
time *2004q02*
age *y25_64 Between 25 and 64 years*

	isc97	<i>total Total</i> (ISCED 1997)	<i>isc97_2 Pre- primary, primary and lower secondary education - levels 0-2 (ISCED 1997)</i>	<i>isc97_3 Upper secondary and post-secondary non-tertiary education - levels 3-4 (ISCED 1997)</i>	<i>isc97_5 Tertiary education - levels 5-6 (ISCED 1997)</i>
geo					
<i>eu25</i> European Union (25 countries)		77,9	68,6	79,2	87,3
<i>be</i> Belgium		76,4	61,7	81,7	88,7
<i>cz</i> Czech Republic		82,2	51,0	83,1	92,1
<i>dk</i> Denmark		83,2	70,5	84,3	87,9
<i>de</i> Germany (including ex-GDR from 1991)		75,6	59,7	74,6	85,6
<i>ee</i> Estonia		75,8	53,6	77,1	84,7
<i>gr</i> Greece		83,0	78,3	84,8	88,6
<i>es</i> Spain		81,3	77,0	84,9	87,3
<i>fr</i> France		77,9	67,2	81,3	87,0
<i>ie</i> Ireland		83,4	73,7	89,0	91,3
<i>it</i> Italy		77,5	70,8	83,4	88,0
<i>cy</i> Cyprus		88,9	82,8	90,9	92,5
<i>lv</i> Latvia		77,1	58,5	79,4	89,6
<i>lt</i> Lithuania		77,6	57,6	79,0	87,3
<i>lu</i> Luxembourg (Grand-Duché)		82,3	71,9	82,5	89,6
<i>hu</i> Hungary		72,1	42,6	77,9	87,6
<i>mt</i> Malta		82,6	79,6	87,9	94,0
<i>nl</i> Netherlands		83,2	75,1	84,2	88,4
<i>at</i> Austria		79,5	64,5	81,2	84,7
<i>pl</i> Poland		66,8	44,4	68,2	85,2
<i>pt</i> Portugal		82,2	81,2	83,0	88,8
<i>si</i> Slovenia		77,7	63,8	78,8	88,5
<i>sk</i> Slovakia		73,9	30,7	77,0	87,9
<i>fi</i> Finland		76,2	60,2	77,5	87,0
<i>se</i> Sweden		82,0	72,9	83,6	86,5
<i>uk</i> United Kingdom		82,6	60,1	84,6	89,4
<i>bg</i> Bulgaria		67,4	47,0	73,0	84,3
<i>ro</i> Romania		74,0	62,2	66,5	87,2

ISCED 5a- ja 6-tason tutkinnon suorittaneet koulutusalan ja sukupuolen mukaan

2004a00

t Total

<>	iscsed5a_d1 Tertiary programmes with academic orientation - all first degrees (ISCED 1997)								iscsed5a_d2 Tertiary programmes with academic orientation - second degree (ISCED 1997)								iscsed6_phd PhD/Doctorate (ISCED 6)							
	total Total	ef14 Teacher training and education science	ef2 Humanities and arts	ef3 Social sciences, business and law	ef4 Science, mathematics and computing	ef5 Engineering, manufacturing and construction	ef6 Agriculture and veterinary	ef7 Health and Welfare	total Total	ef14 Teacher training and education science	ef2 Humanities and arts	ef3 Social sciences, business and law	ef4 Science, mathematics and computing	ef5 Engineering, manufacturing and construction	ef6 Agriculture and veterinary	ef7 Health and Welfare	total Total	ef14 Teacher training and education science	ef2 Humanities and arts	ef3 Social sciences, business and law	ef4 Science, mathematics and computing	ef5 Engineering, manufacturing and construction	ef6 Agriculture and veterinary	ef7 Health and Welfare
geo																								
eu25 European Union (25 countries)	2062496	228983	284739	741666	225409	274974	34005	216849									74935	1995	9121	12463	20211	10001	3371	16945
be Belgium	24874	331	4440	8992	2479	3764	905	3358	11951	2645	809	4344	1280	533	276	1339	1479	28	164	204	658	89	75	248
bg Bulgaria	26992	3015	2670	12905	1393	4126	443	618	14729	243	1065	7743	765	2315	306	1254	392	38	73	63	77	74	11	40
cz Czech Republic	33126	4982	3202	10036	2901	6866	1430	2557	11239	5850	521	3046	347	309	0	149	1732	74	154	260	410	468	112	185
dk Denmark	29518	3370	3909	5792	1819	3026	242	10987	8930	426	2053	4209	1505	368	124	176	788	0	96	64	100	376	89	63
de Germany (including ex-GDR from 1991)	196608	16136	30128	59963	25421	34099	3524	23317	-	-	-	-	-	-	-	-	23138	498	1974	3672	6025	2107	929	7799
ee Estonia	4072	338	630	1558	419	454	139	353	1472	264	229	551	173	89	21	101	209	6	28	13	50	16	5	87
ie Ireland	25865	1236	3984	9179	4173	2544	288	2829	10621	2163	1071	3672	995	588	178	1670	683	8	94	49	265	108	21	109
gr Greece	29474	5368	5558	10858	5709	1049	271	406	5010	868	419	954	1574	706	189	190	1295	106	145	142	711	119	39	26
es Spain	202435	28471	19521	64145	18801	30788	5592	25846	:	:	:	:	:	:	:	:	8168	259	1232	1584	2249	603	322	1622
fr France	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
it Italy	264574	12724	35180	103315	19961	45899	4760	36249	50359	14499	3202	10320	1979	2668	1383	12841	6351	40	829	1128	1931	1177	384	857
cy Cyprus	693	195	151	239	108	0	0	0	173	58	15	41	59	0	0	0	13	3	1	3	6	0	0	0
lv Latvia	13301	2286	881	7465	700	884	172	639	6972	1703	387	3264	449	678	33	180	84	6	8	19	15	13	6	17
lt Lithuania	16548	3791	1594	5362	1061	2889	351	1200	7159	978	540	2932	458	1207	90	814	301	-	49	69	70	62	11	40
lu Luxembourg (Grand-Duché)	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
hu Hungary	53514	15779	6936	22083	2046	4334	1842	4929	8825	1505	36	6208	145	192	287	200	893	62	238	127	171	36	66	193
mt Malta	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
nl Netherlands	84194	13231	5721	33129	5887	6863	1865	15280	10017	3596	787	1165	523	1347	254	2209	2679	0	213	416	499	483	259	809
at Austria	20288	2092	2049	8484	2106	3172	301	1900	236	8	37	114	34	37	6	0	2443	164	353	912	444	397	97	57
pl Poland	278509	41285	22855	132448	19164	29275	5323	9473	196356	17554	6784	66344	4938	3961	1290	579	5460	-	1183	655	867	908	524	1209
pt Portugal	52550	13652	5435	15282	5525	6515	992	9932	:	:	:	:	:	:	:	:	872 ¹⁾	46 ¹⁾	106 ¹⁾	149 ¹⁾	271 ¹⁾	197 ¹⁾	36 ¹⁾	67 ¹⁾
ro Romania	97629	1552	13057	47748	4679	15703	2195	5483	34199	-	2071	12203	2480	6266	513	10666	2680	-	497	822	151	690	1	519
si Slovenia	5905	1064	692	2559	316	671	177	335	940	37	98	572	57	97	9	47	355	8	40	77	93	86	8	39
sk Slovakia	25881	4653	1293	8114	2193	3978	886	2841	5802	749	381	1997	922	1044	59	375	854	69	92	150	177	155	42	132
fi Finland	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
se Sweden	42997	8382	2625	11275	3547	9912	305	11533	2672	626	19	370	21	53	8	1566	2748	58	257	300	627	580	62	858
uk United Kingdom	292092	9545	63038	92306	53143	26271	3073	36622	166826	38238	14719	66369	16276	12684	1080	14947	15257	606	1969	2609	4843	2218	318	2594

Source: Eurostat, education statistics

1) National Portuguese Statistics

2004a00

m Males

geo	iscd5a_d1 Tertiary programmes with academic orientation - all first degrees (ISCED 1997)								iscd5a_d2 Tertiary programmes with academic orientation - second degree (ISCED 1997)								iscd6_phd PhD/Doctorate (ISCED 6)							
	total Total	ef14 Teacher training and education	ef2 Humanities and arts	ef3 Social sciences, business and	ef4 Science, mathematics and computing	ef5 Engineering, manufacturing and construction	ef6 Agriculture and veterinary	ef7 Health and Welfare	total Total	ef14 Teacher training and education	ef2 Humanities and arts	ef3 Social sciences, business and	ef4 Science, mathematics and computing	ef5 Engineering, manufacturing and construction	ef6 Agriculture and veterinary	ef7 Health and Welfare	total Total	ef14 Teacher training and education	ef2 Humanities and arts	ef3 Social sciences, business and	ef4 Science, mathematics and computing	ef5 Engineering, manufacturing and construction	ef6 Agriculture and veterinary	ef7 Health and Welfare
eu25 European Union (25 countries)	858339	51306	82007	291908	130277	204429	16177	52953	:	:	:	:	:	:	:	:	42903	823	4495	6850	12440	7806	1691	8191
be Belgium	11910	48	1618	3862	1490	2936	431	1275	5502	785	270	2107	816	360	171	609	978	15	104	115	468	71	47	151
bg Bulgaria	11488	785	967	5184	616	2620	244	146	6041	86	351	2721	324	1378	183	528	193	18	24	36	34	45	4	20
cz Czech Republic	15226	1245	1119	3881	1698	5199	624	682	3958	1266	202	1235	231	246	0	24	1116	20	90	140	267	369	74	118
dk Denmark	10647	878	1259	2863	1197	2290	85	1782	3960	114	666	1962	855	213	65	44	505	0	48	39	74	271	39	34
de Germany (including ex-GDR from 1991)	98498	4538	9271	31356	16069	26242	1653	7855	-	-	-	-	-	-	-	-	14108	245	1011	2388	4247	1858	383	3901
ee Estonia	1237	13	112	499	177	293	51	49	451	37	50	185	93	64	9	3	79	0	11	5	28	10	4	17
ie Ireland	10672	194	1325	3515	2401	1965	157	524	4012	458	399	1674	639	385	100	261	371	4	49	23	145	77	11	49
gr Greece	10738	1243	1090	4245	3233	574	126	145	2392	272	157	426	938	391	92	80	801	51	71	68	481	94	22	9
es Spain	80980	5934	6573	24760	10521	21282	2989	5373	:	:	:	:	:	:	:	:	4290	110	631	813	1149	435	180	782
fr France	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
it Italy	111217	1001	7408	43907	9160	33063	2643	10643	20619	3065	1404	4705	1011	1616	825	5918	3120	11	344	560	888	810	175	330
cy Cyprus	138	34	12	52	40	0	0	0	65	17	4	20	24	0	0	0	5	0	1	3	1	0	0	0
lv Latvia	3810	248	136	2104	449	596	99	92	2258	168	75	1103	238	483	9	34	35	0	4	8	7	8	0	8
lt Lithuania	5833	708	363	1807	605	1908	156	231	2690	155	118	1123	215	770	39	227	128	-	11	28	27	41	5	16
lu Luxembourg (Grand-Duché)	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
hu Hungary	19564	3557	2001	7008	1296	3274	940	1004	3072	146	3	2325	90	151	203	28	510	21	119	69	115	24	46	116
mt Malta	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
nl Netherlands	36724	2694	2219	16224	4605	5979	984	3013	4140	804	396	601	328	966	84	892	1623	0	122	246	311	370	158	416
at Austria	9965	493	764	3834	1348	2567	122	747	152	3	18	66	26	35	4	0	1454	68	167	530	288	323	43	21
pl Poland	103723	10380	5935	41763	11622	21233	2203	2337	60011	3773	1141	18746	2671	2807	522	104	2897	-	533	339	408	689	269	586
pt Portugal	16637	2034	1547	5378	2528	4168	377	1976	:	:	:	:	:	:	:	:	456 ¹⁾	10 ¹⁾	52 ¹⁾	80 ¹⁾	132 ¹⁾	128 ¹⁾	17 ¹⁾	36 ¹⁾
ro Romania	41753	849	4168	17292	1502	10796	1341	1964	15022	0	665	5170	1296	3889	254	3748	1359	-	160	397	82	492	1	227
si Slovenia	2135	194	182	864	169	481	73	115	429	8	30	243	36	80	7	15	211	4	17	47	55	64	4	18
sk Slovakia	11415	1187	547	3161	1362	2739	517	672	2751	227	183	866	476	703	24	72	470	22	49	74	95	109	27	68
fi Finland	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
se Sweden	16177	1757	883	4558	1711	7012	130	1726	456	43	5	150	17	37	8	191	1516	12	113	170	379	435	34	370
uk United Kingdom	128567	1751	22276	37852	32710	21420	1057	8389	74318	11175	5630	31548	10310	9472	532	4259	8682	240	998	1285	3007	1748	169	1180

Source: Eurostat, education statistics

1) National Portuguese Statistics

2004a00

f Females

	iscsed5a_d1 Tertiary programmes with academic orientation - all first degrees (ISCED 1997)								iscsed5a_d2 Tertiary programmes with academic orientation - second degree (ISCED 1997)								iscsed6_phd PhD/Doctorate (ISCED 6)							
	total Total	ef14 Teacher training and education	ef2 Humanities and arts	ef3 Social sciences, business and	ef4 Science, mathematics and computing	ef5 Engineering, manufacturing and construction	ef6 Agriculture and veterinary	ef7 Health and Welfare	total Total	ef14 Teacher training and education	ef2 Humanities and arts	ef3 Social sciences, business and	ef4 Science, mathematics and computing	ef5 Engineering, manufacturing and construction	ef6 Agriculture and veterinary	ef7 Health and Welfare	total Total	ef14 Teacher training and education	ef2 Humanities and arts	ef3 Social sciences, business and	ef4 Science, mathematics and computing	ef5 Engineering, manufacturing and construction	ef6 Agriculture and veterinary	ef7 Health and Welfare
geo																								
eu25 European Union (25 countries)	1204157	177678	202733	449759	95131	70545	17828	163896	:	:	:	:	:	:	:	:	32032	1172	4625	5513	7771	2196	1681	8754
be Belgium	12964	283	2822	5130	989	828	474	2083	6449	1860	539	2237	464	173	105	730	501	13	60	89	190	18	28	97
bg Bulgaria	15504	2230	1703	7721	777	1506	199	472	8688	157	714	5022	441	937	123	726	199	20	49	27	43	29	7	20
cz Czech Republic	17900	3737	2083	6155	1203	1667	806	1875	7281	4584	319	1811	116	63	0	125	616	54	64	120	143	99	38	67
dk Denmark	18871	2492	2650	2829	622	736	157	9205	4970	312	1387	2247	650	155	59	132	283	0	48	25	26	105	50	29
de Germany (including ex-GDR from 1991)																								
	98110	11598	20857	28607	9352	7857	1871	15462	-	-	-	-	-	-	-	-	9030	253	963	1284	1778	249	546	3898
ee Estonia	2835	325	518	1059	242	161	88	304	1021	227	179	366	80	25	12	98	130	6	17	8	22	6	1	70
ie Ireland	15193	1042	2659	5664	1772	579	131	2305	6509	1705	672	1998	356	203	78	1409	312	4	45	26	120	31	10	60
gr Greece	18736	4125	4468	6613	2476	475	145	261	2618	596	262	528	636	315	97	110	494	55	74	74	230	25	17	17
es Spain	121455	22537	12948	39385	8280	9506	2603	20473	:	:	:	:	:	:	:	:	3878	149	601	781	1100	168	142	840
fr France	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
it Italy	153357	11723	27772	59408	10801	12836	2117	25606	29740	11434	1798	5615	968	1052	558	6923	3231	29	485	568	1043	367	209	527
cy Cyprus	555	161	139	187	68	0	0	0	108	41	11	21	35	0	0	0	8	3	0	0	5	0	0	0
lv Latvia	9491	2038	745	5361	251	288	73	547	4714	1535	312	2161	211	195	24	146	49	6	4	11	8	5	6	9
lt Lithuania	10615	3083	1231	3555	456	981	195	969	4469	823	422	1809	243	437	51	587	173	-	38	41	43	21	6	24
lu Luxembourg (Grand-Duché)	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
hu Hungary	33950	12222	4935	15075	750	1060	902	3925	5753	1359	33	3883	55	41	84	172	383	41	119	58	56	12	20	77
mt Malta	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
nl Netherlands	47470	10537	3502	16905	1282	884	881	12267	5877	2792	391	564	195	381	170	1317	1056	0	91	170	188	113	101	393
at Austria	10323	1599	1285	4650	758	605	179	1153	84	5	19	48	8	2	2	0	989	96	186	382	156	74	54	36
pl Poland	174786	30905	16920	90685	7542	8042	3120	7136	136345	13781	5623	47598	2267	1154	768	475	2563	-	650	316	459	219	255	623
pt Portugal	35913	11618	3888	9904	2997	2347	615	7956	:	:	:	:	:	:	:	:	417 ⁽¹⁾	36 ⁽¹⁾	54 ⁽¹⁾	69 ⁽¹⁾	139 ⁽¹⁾	69 ⁽¹⁾	19 ⁽¹⁾	31 ⁽¹⁾
ro Romania	55876	703	8889	30456	3177	4907	854	3519	19177	-	1406	7033	1184	2377	259	6918	1321	-	337	425	69	198	-	292
si Slovenia	3770	870	510	1695	147	190	104	220	511	29	68	329	21	17	2	32	144	4	23	30	38	22	4	21
sk Slovakia	14466	3466	746	4953	831	1239	369	2169	3051	522	198	1131	446	341	35	303	384	47	43	76	82	46	15	64
fi Finland	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
se Sweden	26520	6625	1742	6717	1836	2900	175	9807	2216	583	14	220	4	16	0	1375	1232	46	144	130	248	145	28	488
uk United Kingdom	163525	7795	40763	54455	20432	4851	2016	28233	92508	27062	9088	34821	5966	3212	549	10687	6575	366	970	1324	1836	471	150	1414

Source: Eurostat, education statistics

1) National Portuguese Statistics

Akateemisen henkilöstön lukumäärä virka-aseman ja sukupuolen mukaan (2004)

	Grade A		Grade B		Grade C		Grade D	
	Women	Men	Women	Men	Women	Men	Women	Men
Austria	188	1791	470	2427	2167	3917	2034	3339
Belgium	200	2016	544	2072	2031	4104	2712	3106
Cyprus	5	44	14	67	98	163	55	109
Czech Republic	215	1877	844	2972	4105	6110	1049	1099
Denmark	125	1017	886	2738	557	926	1632	2189
Estonia	94	454	372	630	966	740	653	328
Finland	528	1963	1440	1648	772	687	3228	4308
France	3732	19390	20560	32546	:	:	4591	7103
Germany	1163	11453	4672	24271	4344	12457	37866	68563
Greece	216	1699	431	1468	753	1608	1481	2280
Hungary	447	2448	1657	3701	4133	4843	667	1148
Italy	2960	15111	5682	12420	9296	11933	:	:
Latvia	120	333	205	349	2293	1235	:	:
Lithuania	80	580	810	1356	933	951	2745	1839
Malta	1	43	193	415	23	139	2	6
Netherlands	219	2108	312	1884	1203	3261	5303	8153
Poland	4531	16734	19019	25886	12443	11995	1428	496
Portugal	303	1148	917	1750	2751	3581	2349	2312
Slovakia	216	1382	840	1826	3409	3614	696	586
Slovenia	130	876	203	583	642	993	299	325
Spain	1965	9208	25293	44800	1596	1464	39177	38262
Sweden	676	3524	4388	6984	422	632	10617	10632
United Kingdom	2306	12172	8170	18027	25434	29728	15418	18018
Bulgaria	362	1646	2477	4624	:	:	7078	6434
Iceland	30	169	55	129	122	108	:	:
Israel	165	1398	245	891	413	818	316	391
Norway	414	2222	1215	3099	658	789	3812	4007
Romania	3076	7508	8216	8507	:	:	1958	1592
Switzerland	771	3894	485	1598	6554	12861	981	1392
Turkey	2102	6128	3737	9880	1615	2371	12449	17498

Sources : She Figures
2006

Linkit

Euroopan komissio: naisten ja miesten tasa-arvon valtavirtaistaminen ja naisten ja miesten tasa-arvo kansainvälisellä tasolla

http://ec.europa.eu/employment_social/gender_equality/gender_mainstreaming/global/global_de.html (saksaksi)

http://ec.europa.eu/employment_social/gender_equality/gender_mainstreaming/global/global_en.html (englanniksi)

Euroopan komissio: Koulutus 2010

http://ec.europa.eu/education/policies/2010/et_2010_de.html (saksaksi)

http://ec.europa.eu/education/policies/2010/et_2010_en.html (englanniksi)

Naisten aseman edistämistä käsittelevä yksikkö: neljäs naisten maailmankonferenssi: Pekingin julistus ja toimintaohjelma

<http://www.un.org/esa/gopher-data/conf/fwcw/off/a--20.en> (englanniksi)